

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Emilia Aaltonen

Opas aloittavalle nuorelle eläkesijoittajalle

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Liiketalouden tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

Lokakuu 2019

Tekijä(t) Otsikko	Emilia Aaltonen Opas aloittavalle nuorelle eläkesijoittajalle
Sivumäärä Aika	29 sivua + 2 liitettä Lokakuu 2019
Tutkinto	Tradenomi
Tutkinto-ohjelma	Liiketalous
Suuntautumisvaihtoehto	Laskentatoimi ja rahoitus
Ohjaaja(t)	
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä aloittavalle nuorelle eläkesijoittajalle opas. Eläkesäästäminen ja -sijoittaminen ovat monelle nuorelle vieraita aiheita, joita tulisi kuitenkin pohtia jo aikaisessa vaiheessa elämää. Ennen eläkesäästämisen ja -sijoittamisen aloittamista on hyvä tietää eläkejärjestelmästä sekä säästämisestä ja sijoittamisesta. Tästä syntyi idea oppaaseen.</p> <p>Opinnäytetyössä kerrottiin Suomen eläkejärjestelmästä, eri säästämisen ja sijoittamisen muodoista sekä pohdittiin historiaa ja tulevaisuutta. Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda mielenkiintoinen raporttiosuus sekä selkeä ja helppolukuinen opas nuorille eläkesäästämisestä ja -sijoittamisesta sekä herättää kiinnostusta aihetta kohtaan. Tavoitteena oli myös kannustaa nuoria aloittamaan eläkesäästäminen informatiivisen oppaan avulla. Työ toteutettiin yhteistyössä sijoitusyhtiö Alexandria Pankkiiriliike Oyj:n kanssa.</p> <p>Opinnäytetyö on tehty toiminnallisena työnä, jonka tuotoksena syntyi digitaalinen opas. Tietoa kerättiin kirjoista, artikkeleista sekä asiantuntijahaastattelun avulla. Suomen eläkejärjestelmää koskevassa teoriaosuudessa käsiteltiin työ- ja kansaneläkkeitä erikseen sekä vuoden 2017 eläkeuudistusta. Eläkesäästämistä- ja sijoittamista koskevassa teoriaosuudessa käsiteltiin erilaisia säästämisen ja sijoittamisen muotoja, kuten osakkeita sekä rahastoja. Haastattelusuudessa käsiteltiin eläkesäästämisen ja -sijoittamisen historiaa sekä tulevaisuutta asiantuntijan näkökulmasta.</p> <p>Oppaaseen kerätyt tiedot ovat peräisin opinnäytetyön raporttiosuudesta. Opas koostui neljästä eri osuudesta, jotka täydentävät toisiaan. Ensin käsiteltiin lyhyesti Suomen eläkejärjestelmä, seuraavaksi sitä, mitä eläkesäästäminen ja -sijoittaminen on. Tämän jälkeen esiteltiin mitkä ovat erilaiset eläkesäästämisen ja -sijoittamisen vaihtoehdot, ja lopuksi sitä, miten eläkesijoittaminen aloitetaan Alexandria Pankkiiriliikkeessä. Näiden lisäksi oppaassa kerrottiin neljä hyvää kysymystä aloittavalle eläkesäästäjälle ja -sijoittajalle sekä annettiin käytännön vinkkejä eläkesäästämiseen ja -sijoittamiseen.</p>	
Avainsanat	eläke, säästäminen, sijoittaminen, eläkejärjestelmä, tulevaisuus

Author(s) Title	Emilia Aaltonen A guide for Young Adults to Start Retirement Investing
Number of Pages Date	29 pages + 2 appendices October 2019
Degree	Bachelor of Business Administration
Degree Programme	Economics and Business Administration
Specialisation option	Accounting and Finance
Instructor(s)	
<p>The goal of this thesis was to create a clear and easily readable guidebook for young adults about retirement saving and investing. Another goal was to arouse interest in the subject and encourage young people to start retirement saving. The project was carried out in cooperation with Alexandria Pankkiiriliike Oyj.</p> <p>This thesis focused on the Finnish pension system and different saving and investing forms. In addition, the past and the future of retirement investing were reviewed.</p> <p>The theoretical part of the Finnish pension system dealt with occupational and national pensions separately and the 2017 pension reform. Equities and funds were also discussed in the theoretical part. A interview was used to understand the past and the future of retirement saving and investing.</p> <p>The actual guide was divided into four different sections. First, it discusses the Finnish pension system and the retirement savings and investment in general. Next, it focuses on various options for retirement savings and investing, and finally it gives instructions on how to start retirement investment at the Alexandria Pankkiiriliike.</p>	
Keywords	pension, saving, investing, pension system, future

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Opinnäytetyön aihe sekä lähtökohdat	1
1.2	Opinnäytetyön tavoitteet ja rakenne	2
1.3	Alexandria Pankkiiriliike Oyj	3
2	Suomen eläkejärjestelmä	3
2.1	Työeläke	6
2.2	Kansaneläke	8
2.3	Vuoden 2017 eläkeuudistus	8
3	Eläkesäästäminen ja -sijoittaminen	9
3.1	Tulevaisuuteen varautuminen	9
3.2	Eläkesäästämisen ja -sijoittamisen ero	9
4	Sijoittamisen tuotto-odotus ja riskit	10
4.1	Tuotto-odotus	11
4.2	Riskit	11
5	Erilaiset eläkesäästämisen ja -sijoittamisen vaihtoehdot	12
5.1	Osakkeet	12
5.2	Rahastot	15
5.3	PS-säästäminen	17
5.4	Vapaaehtoinen eläkevakuutus	18
6	Pitkäaikaissäästämisen ja vapaaehtoisen eläkevakuutuksen erot sekä verotus	19
6.1	PS-säästämisen ja vapaaehtoisen eläkevakuutuksen ero	20
6.2	Veroetu pitkäaikaissäästämisessä ja vapaaehtoisessa eläkevakuutuksessa	20
7	Menneisyys, nykyhetki ja tulevaisuus	21
7.1	Eläkeikä	21
7.2	Eläkemaksut	22
8	Asiantuntijan haastattelu	23
8.1	Nuoret eläkesäästäjinä ja -sijoittajina	24
8.2	Tulevaisuuden näkymät	26

9	Opas	26
10	Päätäntö	28
	Lähteet	30
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelukysymykset	
	Liite 2. Opas	

1 Johdanto

Vaikka eläkesäästämisestä ja -sijoittamisesta on puhuttu viime vuosina paljon, olisi aiheesta voitu puhua vielä enemmän. Suomalaisista yli 18-vuotiaista 64 prosenttia ei säästä eläkeikää varten (ESS 2019). Suomessa yleisin tapa säästää on pankkitilissästäminen, eli laitetaan rahaa sivuun esimerkiksi omalle tilille erilleen käyttörahoista. Rahan sivuun pistäminen on hyvä tapa varautua eläkepäiviä varten, mutta on myös olemassa monia tehokkaampia keinoja, kuten rahastosijoittaminen. Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä, joka koostuu oppaasta sekä raporttiosuudesta, kerrotaan Suomen eläkejärjestelmästä, työ- ja kansaneläkkeestä, mitä eläkesäästäminen ja -sijoittaminen on, sekä käydään läpi erilaisia vaihtoehtoja eläkesäästämiseen ja -sijoittamiseen. Lisäksi pohditaan menneisyyttä sekä tulevaisuutta eläkejärjestelmän ja eläkesäästämisen ja -sijoittamisen kannalta.

Johdannossa esitellään opinnäytetyön aiheen taustaa, rajausta, tavoitteita sekä työn tarkoitusta. Lisäksi tässä luvussa esitellään Alexandria Pankkiiriliike Oyj, jonka kanssa opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä.

1.1 Opinnäytetyön aihe sekä lähtökohdat

Opinnäytetyöni aihe on eläkesäästäminen ja -sijoittaminen. Opinnäytetyön sekä oppaan kohderyhmänä ovat 20–30-vuotiaat nuoret, jotka ovat sijoittamisesta kiinnostuneita, harkitsevat sijoittamista, tai jotka eivät ole vielä tutustuneet aiheeseen. Tämä aihe kiinnostaa minua, koska olen jo pitkään säästänyt, mutta en ole varsinaisesti sijoittanut. Haluaisin aloittaa sijoittamisen, mutta koen, että minulla ei ole tarpeeksi tietoa aiheesta, enkä tiedä mistä lähteä liikkeelle. Sijoittamisen syitä on olemassa useita. Itse valitsin eläkesäästämisen ja -sijoittamisen, koska koen aiheen olevan ajankohtainen itselleni sekä yleisesti yhteiskunnassamme. Olen huomannut, että harva nuori on tietoinen eläkesäästämisestä ja -sijoittamisesta. Lisäksi aihe liittyy vahvasti työpaikkaani, joten koen, että tiedosta on hyötyä myös työssäni. Lähtökohtana on se, että en itse tiedä aiheesta paljoakaan, mutta olen kiinnostunut siitä ja haluan tutustua siihen paremmin.

1.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja rakenne

Työn keskeisenä tavoitteena on lisätä tietoisuutta eläkesäästämisestä ja -sijoittamisesta, herättää mielenkiintoa eläkesäästämistä ja -sijoittamista kohtaan sekä helpottaa tämän aloittamista. Tavoitteenani on innostaa nuoria eläkesäästämään- ja sijoittamaan tarjoamalla tietoa ja vaihtoehtoja aiheesta. Ongelmana on yksinkertaisten ohjeiden puute eläkesäästämisen ja -sijoittamisen aloittamisesta. Aiheesta löytyy paljon tietoa eri näkökulmista, mutta selkeää opasta ei löydy. Tavoitteena on kattaa koko aihealue ytimekkäästi, kuin vastata tiettyihin kysymyksiin. Tavoitteeseen pääseminen vaatii tarkkaa perehtymistä eläkejärjestelmään sekä säästämiseen ja -sijoittamiseen, sekä oleellisten tietojen löytämistä ja niiden sisäistämistä.

Opinnäytetyöni on toiminallinen työ, jonka lopputuloksena on opas digitaalisessa muodossa. Valitsin toiminnallisen työn siksi, että aiheesta ei ole vielä tehty samanlaista opasta tästä näkökulmasta. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on ohjeistaa käytännön toimintaa, ja siinä yhdistyy käytännön toteutus sekä raportointi tutkimusviestinnän avulla. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.) Tietoa hankin mahdollisimman monista eri lähteistä. Haastattelen sijoitusneuvoja työpaikaltani, luen kirjoja sekä tutkin artikkeleita. Eläkkeestä ja sijoittamisesta löytyy molemmista paljon kirjallisuutta sekä tietoa internetistä. Syvempää tietoa saan yrityksemme sisältä alan ammattilaisilta. Haastattelun aion toteuttaa hyvin harkituilla haastattelukysymyksillä, jotta saisin mahdollisimman kattavia vastauksia.

Opinnäytetyöni rakenne koostuu johdannosta, Suomen eläkejärjestelmän tutustumisesta, erilaisista säästämisen ja sijoittamisen muodoista sekä menneisyyden ja tulevaisuuden pohtimisesta. Lopuksi tehdään opas, joka koostuu opinnäytetyössä esiintyneistä havainnoista sekä teorian tiedoista.

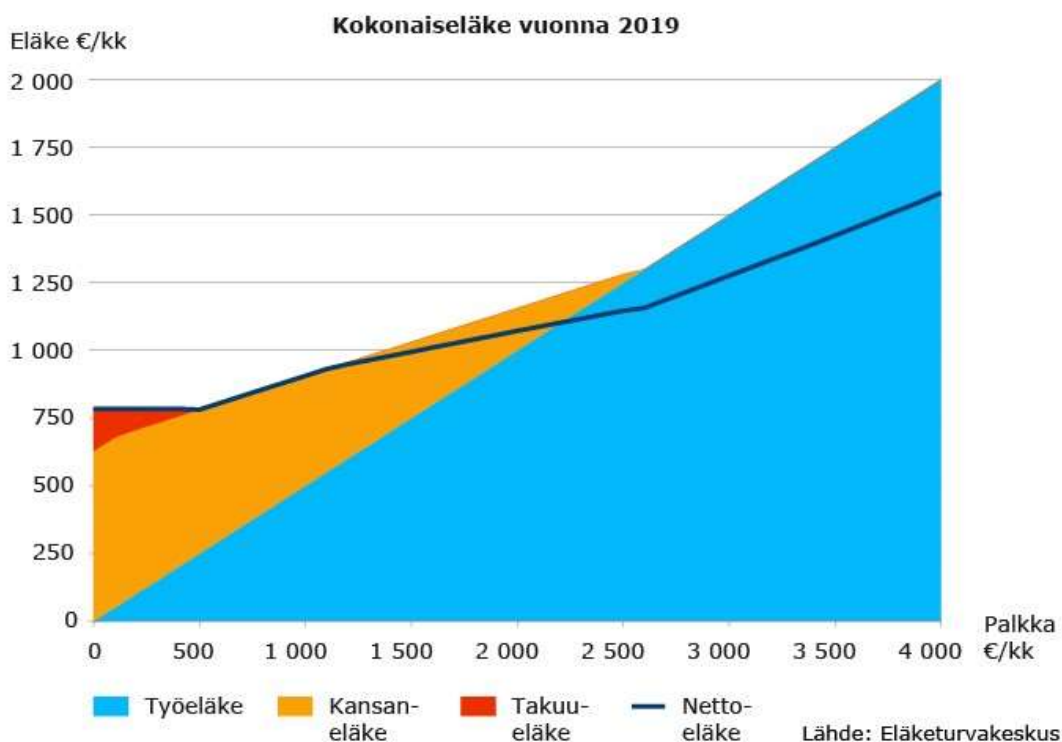
Itse oppaan tein sen jälkeen, kun teoriaosuus oli mahdollisimman valmis. Tämän jälkeen on helppo rakentaa opas, kun tiedot löytyvät valmiina raportista. Oppaaseen tulee enemmän käytännön asioita sekä ohjeita ja vähemmän teoriaa. Tavoitteenani on lisätä nuorten tietoisuutta eläkesäästämisestä ja -sijoittamisesta, sekä luoda helppolukuinen opas, jossa kerrotaan, miten ja miksi eläkesijoittaminen on järkevää. Pyrin luomaan mahdollisimman selkeän ja ytimekkään oppaan ja tekemään visuaalisen kokonaisuuden, jota on miellyttävä lukea.

1.3 Alexandria Pankkiiriliike Oyj

Opinnäytetyölläni ei ole toimeksiantajaa, mutta se on toteutettu yhteistyössä Alexandria Pankkiiriliike Oyj:n kanssa. Alexandria Pankkiiriliike on yritys, joka tarjoaa sijoittamisen ja säästämisen ratkaisuja yksityishenkilöille sekä yrityksille. Alexandria Pankkiiriliike on toiminut vuodesta 1996 palvellen asiakkaitaan erilaisissa sijoittamisen ja säästämisen ratkaisuissa. Yritys toimii ympäri Suomen yli 30 paikkakunnalla, ja heillä työskentelee yli 300 sijoitusalan ammattilaista. Alexandria on konserni, jonka muodostavat Alexandria Pankkiiriliike, Alexandria Rahastoyhtiö, Alexandria Yritysrahoitus sekä Alexandria Markets. Yritys tarjoaa asiakkailleen rahastoja, vakuutussäästämistä sekä strukturoituja sijoituksia. Yrityksen liikevaihto vuonna 2018 oli 29,1 miljoonaa euroa ja liikevoitto 3,7 miljoonaa euroa. (Alexandria.)

2 Suomen eläkejärjestelmä

Suomen lakisääteinen eläkejärjestelmä koostuu työ- ja kansaneläkkeestä, jotka ovat toisiaan täydentäviä. Eläke voi koostua työ-, kansan- tai takuueläkkeestä tai useammasta mainitusta. Kokonaiseläkkeeksi kutsutaan eläkkeensaajalle maksettua työ- ja kansaneläkettä sekä mahdollista takuueläkettä yhteensä. Työeläke määräytyy työvuosien sekä ansiotulojen perusteella, kun taas kansaneläkettä saadaan silloin, kun työeläke jää pieneksi. (Nyman & Kiviniemi 2018, 7.) Lakisääteisten eläkkeiden verotus on pääsääntöisesti sama kuin muiden ansiotulojen verotus (Knuuti & Ritola 2019, 30). Eläkkeelle voi jäädä monesta eri syystä, minkä vuoksi eläkkeitä on olemassa erilaisia, kuten vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, maatalouden erityiseläke sekä osittainen varhennettu vanhuuseläke. Suurin osa eläkkeelle siirtyneistä on eläkeiän saavuttaneita vanhuuseläkkeelle siirtyneitä. (Nyman & Kiviniemi 2018, 12.)

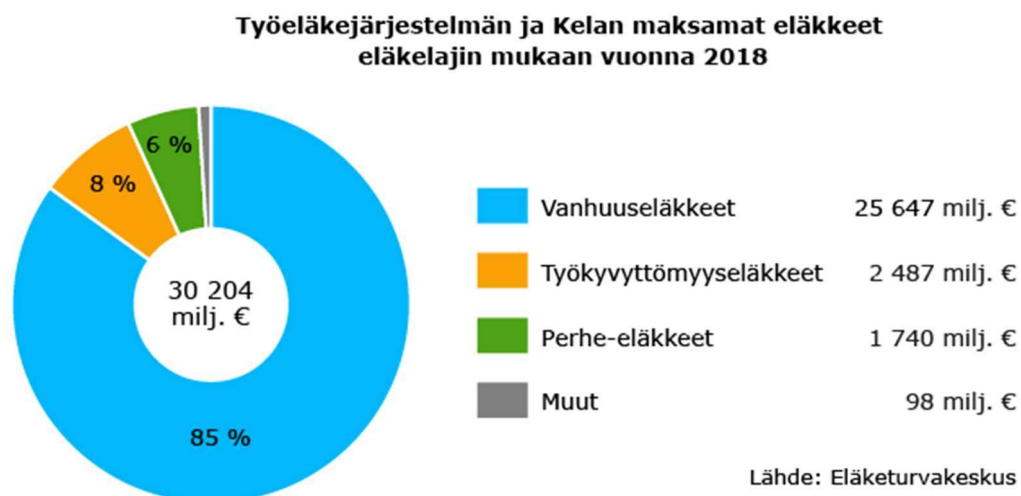

Kuvio 1. Kokonaiseläkkeet vuonna 2019 työuran aikaisten tulojen mukaan (Knuuti & Ritola 2019, 43).

Kuviossa 1 on kuvailtu kokonaiseläkettä sekä bruttona että nettona tilanteessa, jossa työeläke pienentää kansaneläkkeen määrää ja eläkkeelle on jääty 65-vuotiaana ilman varhennetun vanhuuseläkkeen vähennyksiä. Taulukosta huomataan, että pelkkää työeläkettä saataessa bruttoeläke verrattuna bruttopalkkaan on noin 50 prosenttia. Kansan- tai takueläkettä saataessa ansiotulot ovat jääneet pieniksi työuran aikana, jolloin eläke suhteessa tuloihin nousee eikä ero ole niin suuri. Esimerkkinä henkilö X on tienannut 4000 euroa kuukaudessa, jolloin hänen vuoden 2019 kokonaiseläke 2000 euroa koostuu työeläkkeestä. Henkilö Y on tienannut 500 euroa kuukaudessa, jolloin hänen vuoden 2019 kokonaiseläke on 750 euroa, josta 250 euroa on työeläkettä ja 500 euroa kansaneläkettä. Lisäksi taulukon käyrästä huomataan, että pienimmissä eläkkeissä brutto- ja nettoeläkeillä ei ole suurta eroa, mutta mitä suurempi bruttoeläke on, sitä enemmän siitä maksetaan myös veroa. (Knuuti & Ritola 2019, 43.)

Eläketurvakeskus, eli Etk, on työeläkejärjestelmän ylin päättävä elin. Etk:n tehtävänä on turvata Suomen työeläkejärjestelmän toimivuus sekä kehittää järjestelmää muuttuvien tarpeiden mukaisesti. Eläketurvakeskus valvoo myös, että työnantajat ovat huolehtineet työntekijöidensä työeläkevakuutuksista. (Etk 2018a.)

Taulukko 1. Vuonna 2018 maksetut työeläkkeet sekä Kelan maksamat kansaneläkkeet yhteensä (Etk 2019a).

Taulukossa 1 on eroteltu vuonna 2018 työeläkejärjestelmän sekä Kelan eli Kansaneläkelaitoksen maksamat eläkkeet eläkelajien mukaan. Työeläkejärjestelmän ja Kelan yhteensä maksamat eläkkeet vuonna 2018 olivat 30,2 miljardia euroa. Suurin osuus maksetuista eläkkeistä oli vanhuuseläkkeitä 25,6 miljardia euroa, toiseksi eniten maksettiin työkyvyttömyyseläkkeitä 2,4 miljardia euroa. Tuoreimman tilaston mukaan vuonna 2017 eläkkeen saajia oli kaiken kaikkiaan 1 585 582. (Etk 2019a.)

Taulukko 2. Suomessa maksetut keskimääräiset kokonaiseläkkeet vuonna 2018 (Etk 2019b).

	<i>Miehet</i>	<i>Naiset</i>	<i>Kaikki</i>
<i>Keskimääräinen kokonaiseläke</i>	1898€	1499€	1680€
<i>-Työeläkkeen osuus</i>	1770€	1345€	1538€
<i>-Kelan eläkkeen osuus</i>	107€	140€	125€
<i>-SOLITA-eläkkeen osuus</i>	21€	14€	17€

Taulukosta 2 nähdään, että vuonna 2018 keskimääräinen kokonaiseläke oli 1 680 euroa kuukaudessa. Miesten keskimääräinen kokonaiseläke oli 1 898 euroa kuukaudessa ja naisten keskimääräinen kokonaiseläke 1 499 euroa kuukaudessa. Työeläkkeiden osuus 1 538 euroa oli huomattavasti suurempi kuin kansaneläkkeen ja takuueläkkeen osuus

125 euroa. Taulukossa ei ole huomioitu osittaisia vanhuuseläkkeitä. SOLITA-eläke eli sotilasvamman-, liikennevakuutus sekä tapaturmaeläkkeet ovat myös huomioituina taulukossa. (Etk 2019b.)

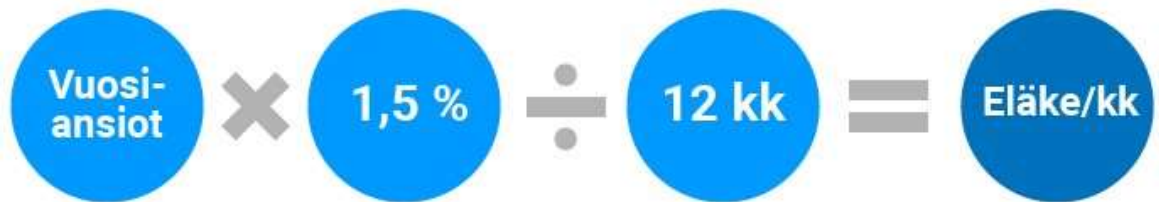
2.1 Työeläke

Työeläkejärjestelmä on hajautettu yksityisen ja julkisen sektorin kesken. Yksityisellä sektorilla työeläkkeistä vastaavat vakuutusyhtiöt sekä eläkekassat- ja säätiöt, esimerkiksi Keskinäinen Työvakuutusyhtiö Elo. Näiden lisäksi on erikseen yrittäjien, maatalousyrittäjien ja merimiesten eläkkeistä vastaavat laitokset. Julkisen sektorin eläkkeistä vastaa Suomen suurin eläkelaitos Keva. Työeläke muodostuu työuran aikana tehdyistä ansiotuloista. Työeläkettä kertyy nykyään 17–68-vuotiaille ansiotyötä tekeville henkilöille, mutta vielä vuonna 2016 alaikäraja työeläkkeen kertymiselle oli 18 vuotta. Työeläkkeen määrään vaikuttaa tehdyt työvuodet sekä niiden aikana ansaitut tulot. (Nyman & Kiviniemi 2018, 7.) Vuonna 2018 keskimääräinen työeläke oli 1597 euroa kuukaudessa. (Etk 2019b). Työeläkkeitä maksettiin vuonna 2017 yhteensä 27 miljardia euroa ja työeläkkeen saajia oli vuoden 2017 lopussa 1 485 000. Vuonna 2016 vastaava luku oli noin 26 miljardia euroa. (Nyman & Kiviniemi 2018, 18). Työeläkettä kertyy 1,5 prosenttia ansiotuloista, joka tarkoittaa, että jokaista tienattua euroa kohden kertyy 1,5 prosenttia eläkettä. Poikkeuksena työeläkettä kertyy 53–62-vuotiaille 1,7 prosenttia. 63-vuotiaasta eteenpäin työeläkkeen kertymä tippuu jälleen 1,5 prosenttiin. Henkilön työeläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, kun hän työskentelee yli alimman eläkeikänsä. Työeläkkeen ilmoittamisesta huolehtii työnantaja, eikä työntekijän itse tarvitse huolehtia sen kertymisestä. (Nyman & Kiviniemi 2018, 9.)

Työntekijän työeläkemaksuista eli TyEL-maksuista vastaa työnantaja. TyEL-maksun suuruus on noin 25 prosenttia bruttopalkasta. Vuonna 2019 työeläkemaksun määrä on 24,4 prosenttia. TyEL:in suuruus määritetään joka vuosi sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön toimesta. Vaikka työnantaja huolehtii TyEL-maksuista, maksavat niitä sekä työntekijä että työnantaja. Vuonna 2019 alle 53-vuotiaiden ja yli 62-vuotiaiden TyEL-maksun työntekijän osuus on 6,75 prosenttia bruttopalkasta ja 53–62-vuotiailla 8,25 prosenttia. Työnantajan osuus TyEL-maksusta on 17,35 prosenttia vuonna 2019. (Ilmarinen 2018.)

Työeläkejärjestelmä toimii niin, että työeläkettä maksavat työntekijät, työnantajat sekä yrittäjät. Kertyneillä työeläkevaroilla rahoitetaan sen hetkisten eläkkeellä olevien eläk-

keet. Osa rahoista sijoitetaan rahastoihin sekä muihin sijoituskohteisiin kerryttämään tulevaisuuden eläkemaksuja. Työeläkkeiden sijoittamisella ja rahastoimisella varmistetaan, että myös tulevaisuudessa työeläkelaitoksilla on mahdollisuus maksaa työeläkkeitä. Rahojen sijoittamisella ja rahastoinnilla tavoitellaan myös työeläkemaksun kohtuullisena pysymistä. (Työeläke.fi 2019a.) Oman työeläkeiän voi käydä tarkistamassa osoitteesta <https://www.tyoelake.fi/elakelaskurit/> (Työeläke.fi 2019b).

Kuvio 2. Työeläkkeen karttumisen laskentakaava yhdeltä vuodelta (Työeläke 2018b).

Kuvion 2 kaavalla voidaan laskea työeläkkeen karttuminen yhdeltä vuodelta. Esimerkkinä vuosiansiot 30 000 euroa, jolloin eläkettä karttuu yhdeltä vuodelta laskentakaavan mukaan $30\,000 \text{ euroa} \times 1,5 \text{ prosenttia} / 12$, joka on yhteensä 37,50 euroa kuukaudessa. 53–62-vuotiailla vastaava karttumisprosentti on 1,7 prosenttia, jolloin laskukaava on $30\,000 \text{ euroa} \times 1,7 \text{ prosenttia} / 12$, joka on 45,50 euroa kuukaudessa. (Työeläke 2018b.) On hyvä muistaa, että työeläkkeeseen vaikuttaa myös elinaikakerroin, joka pienentää eläkkeitä sitä mukaan, kun keskimääräinen eläkeikä jatkaa kasvuaan. Tämä johtuu ihmisten eliniän pidentymisestä, ja sen aiheuttamasta eläkeiän noususta. Eläkeajan pidentyminen aiheuttaa eläkemenojen nousemisen, sillä eläkkeiden tulee riittää pidemmän aikaa. Jokaiselle ikäluokalle määritellään oma elinaikakerroin 62-vuotiaana. (Työeläke 2018c.)

Yrittäjien tulee huolehtia omasta pakollisesta eläketurvastaan. Yrittäjä järjestää itse oman eläkevakuutuksen työeläkeyhtiön tai eläkekassan kanssa. YEL eli yrittäjien eläkelaki määrittää eläkemaksujen suuruuden, sekä yrittäjän eläkkeen määrän. YEL-eläkevakuutus turvaa yrittäjän toimeentulon, kun yrittäjä jää eläkkeelle vanhuuden tai työkyvyttömyyden vuoksi. (Työeläke 2019c.)

2.2 Kansaneläke

Kansaneläkejärjestelmästä Suomessa vastaa Kansaneläkelaitos eli Kela. Kansaneläke on joko vanhuus-, työkyvyttömyys-, tai perhe-eläkettä. Kansaneläkkeeseen on oikeutettuja ne, jotka eivät saa työeläkettä tai saavat pientä työeläkettä. Vanhuuseläke määräytyy kansaneläkelain perusteella, ja täyteen vanhuuseläkkeeseen on oikeus 65-vuotiaana. Kansaneläkettä saadakse on kuuluttava Suomen sosiaaliturvaan sekä asuttava Suomessa vähintään kolme vuotta täytettyään 16 vuotta. Kansaneläkkeen täysimäärä vuonna 2019 on yksinasuvalle 628,85 euroa kuukaudessa. Kansaneläkkeen määrään vaikuttaa avio- tai avoliitto sekä rekisteröity parisuhde. Henkilön ollessa esimerkiksi avoliitossa on kansaneläkkeen täysi määrä 557,79 euroa kuukaudessa. (Kela 2016.) Kansaneläkkeeseen on mahdollista saada erilaisia korotuksia, kuten lapsikorotus sekä rintamalisä. Lapsikorotuksella tarkoitetaan alle 16-vuotiaista lapsista maksettavaa eläkkeenkorotusta ja rintamalisä myönnetään veteraaneille. (Kela 2019b.) Kansaneläkkeet maksetaan valtion budjetista, ja ne rahoitetaan verovaroista toisin kuin työeläkkeet. (Nyman & Kiviniemi 2018, 41).

Kokonaiseläkkeen jäädessä pieneksi myönnetään henkilölle Kelan maksama veronalainen etuus, joka on takuueläke. Takuueläke on vähimmäiseläke, jonka suuruus riippuu muista saaduista eläkkeistä. Takuueläkkeen tarkoituksena on turvata Suomessa asuvalle henkilölle toimeentulo eläkkeellä. Tällä pyritään siihen, että jokaisella on taloudellisesti mahdollisuus jäädä eläkkeelle. Kun yhteenlasketut eläkkeet jäävät alle 777,84 euroa kuukaudessa ennen veroja, on henkilö oikeutettu takuueläkkeeseen. Vuonna 2019 tämä summa on 784,52 euroa kuukaudessa. Täyden takuueläkkeen saa, jos henkilö ei saa mitään muita eläkkeitä. (Kela 2019a.)

2.3 Vuoden 2017 eläkeuudistus

Suomessa julkaistiin eläkeuudistus, joka astui voimaan vuoden 2017 alusta. Uudistus koskee kaikkia muita paitsi jo eläkkeellä olevia ja ennen vuotta 2017 kertyneitä eläkkeitä. Vuonna 2017 voimaan astuneen eläkeuudistuksen myötä vanhuuseläkeiän alarajaa nostettiin 65 vuoteen. Kaikkien vuonna 1955 ja sen jälkeen syntyneiden vanhuuseläkeikää nostetaan kolmella kuukaudella vuodessa jokaista syntymävuosiluokkaa kohden. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisella syntymävuosiluokalla on oma eläkeikänsä. Esimerkiksi vuonna 1995 syntyneiden alin eläkeikä on 67 vuotta ja 10 kuukautta. Alaikäraja on ennen ollut 63 vuotta. Uudistuksen myötä eläkkeen karttumisprosentti yhtenäistettiin 1,5

prosenttiin, paitsi 53–62-vuotiaille eläkettä kertyy 1,7 prosenttia. Eläkeuudistuksen myötä eläkettä karttuu jo 17-vuotiaasta ja yrittäjille 18-vuotiaasta lähtien. Myös varhennettu vanhuuseläke poistui ja tilalle tuli osittainen varhennettu vanhuuseläke, jossa 61-vuotiaana kertyneestä eläkkeestä voi ottaa osittaisen maksun, joko 25 prosenttia tai 50 prosenttia. Tällöin eläke pienenee 0,4 prosenttia jokaista kuukautta kohden, kunnes saavutetaan oma vanhuuseläkeikä. (Työeläke 2018a.) Eläkeuudistuksen tavoitteena on turvata eläkkeiden rahoitus tulevaisuudessa, eläketurvan varmistaminen sekä eläkejärjestelmän oikeudenmukaisuus (Etk 2018b).

3 Eläkesäästäminen ja -sijoittaminen

Suomessa yleisin tapa säästää on laittaa pankkitilille sivuun rahaa ilman suurempaa tuottotavoitetta. Pankkitilille säästäminen on hyvä keino turvata talous yllättäviltä menoilta, sekä tulevaisuutta ajatellen. Säästäjällä on kuitenkin myös muita keinoja tuottoisampaan säästämiseen sekä sijoittamiseen eläkepäiviä varten. Lakisäästeistä eläkettä täydennetään usein eläkesäästämisen ja -sijoittamisen avulla. Näin voidaan varmistaa suunnitelmien ja menojen kattaminen eläkepäivillä. (Yli-Korhonen 2018.)

3.1 Tulevaisuuteen varautuminen

Eläkesäästämisellä ja -sijoittamisella on hyvä varautua tulevaisuuteen. Eläkeiän noustessa on järkevää varautua esimerkiksi työkyvyn heikkenemiseen, jolloin viimeisiltä työvuosilta ei välttämättä kerry kovin suuria summia eläkekassaan. Eläke on noin 60 prosenttia siitä palkasta, joka on tienattu muutaman viimeisen vuoden aikana ennen eläkkeelle jääntiä. Toisin sanoen eläkkeelle jäätyä tulot tippuvat 40 prosenttia aiempaan totutusta. (Rantala & Suoniemi 2010.) Elinkustannusten noustessa jatkuvasti muutos on hurja ja tähän on syytä varautua (Tilastokeskus 2019).

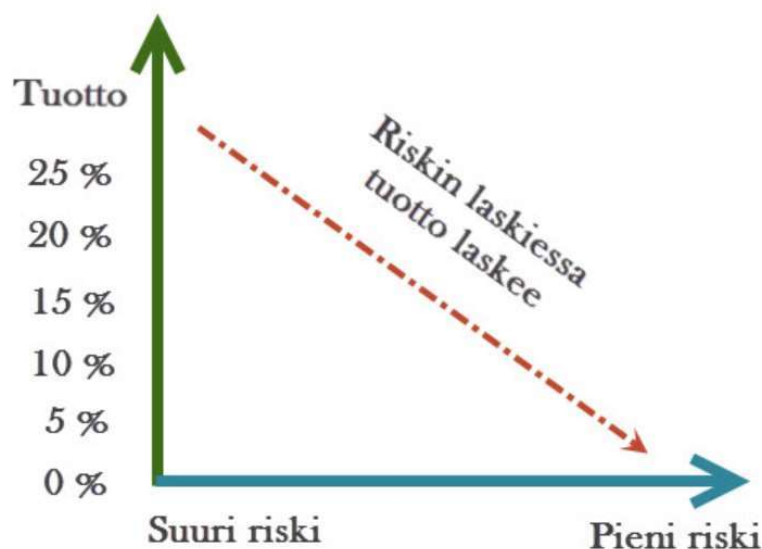
3.2 Eläkesäästämisen ja -sijoittamisen ero

Eläkepäiviin varautumisesta puhutaan usein eläkesäästämisenä esimerkiksi pitkäaikais säästämisenä, mutta todellisuudessa eläkesäästäminen on normaalia sijoitustoimintaa, jossa sijoittaja voi hävitä koko pääoman. Mikä sitten on säästämistä ja mikä sijoittamista? Pääasiassa säästäminen on tulostavoitteetonta rahan säilyttämistä esimerkiksi erilliselle säästötilille. Sijoittaminen taas voidaan määritellä tavoitteellisena säästämisenä. Sijoit-

taminen on yleisesti sijoituskohteiden, kuten osakkeiden ostoa, hallussapitoa sekä myymistä, tarkoituksena tehdä itselleen voittoa. Sijoittajana otetaan riskiä sekä tavoitellaan tiettyä tuottoa, mutta säästäjänä tavoite jää siihen, että joka kuukausi laitetaan tietty summa säästötilille, minkä jälkeen rahan annetaan vain olla. Raja näiden kahden välillä on pieni ja häilyvä, siksi moni sijoittaja voikin mieltää itsensä vain säästäjäksi ja toisinpäin. (Pesonen 2013, 10.)

4 Sijoittamisen tuotto-odotus ja riskit

Kaikessa sijoittamisessa on hyvä muistaa sijoittamisen riskit, kuten korkoriski, uudelleen-sijoitusriski sekä inflaatoriski. Ilman riskiä ei voi saada tuottoa, mutta riskiä voi hallita valitsemalla omaan riskinsietokykyyn sopivat sijoituskohteet. Hyvä perusta sijoittamiselle onkin oman riskinsietokyvyn määrittäminen. Kun riskinsietokyky on määritetty, on sijoittajan helpompi löytää itselleen sopivia sijoitusvaihtoehtoja. (Anderson & Tuhkanen 2004, 34.) Mitä suurempi tuotto-odotus, sitä suurempi riski, ja mitä pienempi tuotto-odotus, sitä pienempi riskikin. Erilaisten todennäköisyysjakaumien avulla voidaan kuvata riskiä arvioimalla todennäköisyyksiä eri lopputuloksille. (Puttonen & Repo 2011, 85). Sijoitusten riskiä voi pienentää myös hajauttamalla sijoitukset moniin eri sijoituskohteisiin.

Kuvio 3. Tuotto-odotus ja riski kuvattuna (Savolainen 2012).

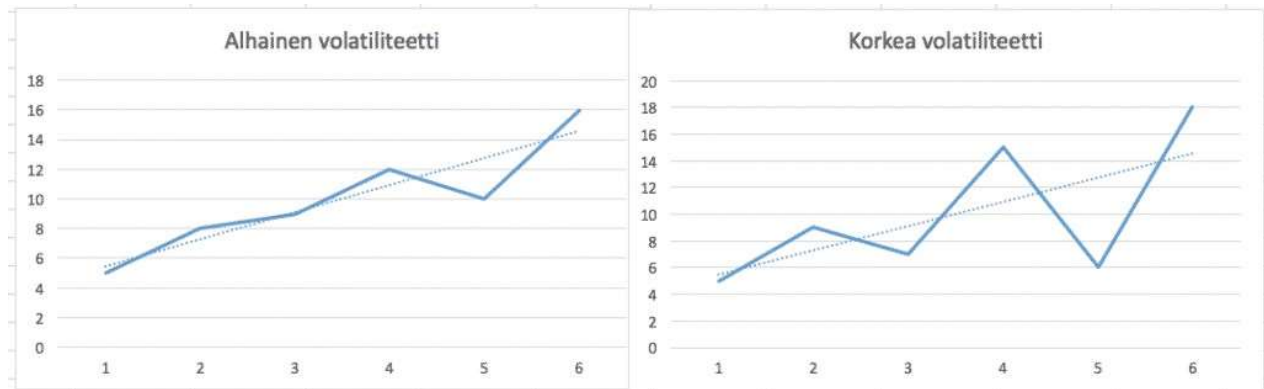
Kuviosta 3 huomataan, että tuoton laskiessa myös riski laskee. Tuotto ja riski kulkevat aina käsi kädessä. (Savolainen 2012).

4.1 Tuotto-odotus

Sijoittajalla on hyvä olla tuotto-odotus, jolla tarkoitetaan tuottoa, jota sijoittajan on realistista odottaa tietyltä aikaväliltä. Tuotto-odotukset ovat aina viitteellisiä, koska ikinä ei voida täysin varmasti tietää, mitä markkinoilla tulee tapahtumaan. Tuotto-odotus perustuu siihen, että sijoitus saavuttaa oletetussa ajassa oletetun tavoitehinnan. Sijoitusperiodi voi olla esimerkiksi vuoden tai enemmän, mutta mitä pidemmälle tuotto-odotusta ennustetaan, sitä epävarmemmaksi ennustukset muuttuvat. (Pulkkinen 2017.) Mitä suurempi riski sijoituksessa on, sitä suurempi on tuotto-odotuskin.

4.2 Riskit

Volatiliteetti on yksi riskin mittareista, joka kertoo sijoituskohteen hintavaihtelusta, ja tätä mitataan keskihajonnan avulla. Volatiliteetillä tarkoitetaan siis sijoituskohteen, esimerkiksi rahaston arvon, heilahtelua eli sitä, kuinka paljon sijoituksen arvo on noussut tai laskenut tietyn ajanjakson aikana. Korkea volatiliteetti kertoo voimakkaasta hintavaihtelusta ja alhainen volatiliteetti vaisummasta hintavaihtelusta. Volatiliteettiin vaikuttaa sijoitusten kaupankäynti sekä yleinen epävarmuus markkinoilla. (Sijoitustieto 2018.)

Kuvio 4. Alhainen ja korkea volatiliteetti kuvattuna (Sijoitustieto 2018).

Kuviosta 4 huomataan, että korkean volatiliteetin omaavan sijoituksen tuottoprosentti vaihtelee voimakkaammin verrattuna alhaisen volatiliteetin sijoituksen tuottoprosenttiin. Vertaus tapahtuu odotusarvoon. Suuren volatiliteetin myötä sijoituksen arvo saattaa vaihtua äkillisestikin, minkä vuoksi korkean volatiliteetin sijoituskohteissa sijoittajan tulee kestää arvon heilahteluja, sekä varautua pitkäaikaiseen sijoitukseen.

Riskinsietokyky on aina henkilökohtaista eikä sen määrittämisessä kannata katsoa, mitä kaveri vieressä sanoo. Eläkesäästäjän riskinä on se, ettei tuotto-odotus toteudu. Esimerkiksi henkilö säästää kuukausittain tavoitteenaan 100 euron lisätulo eläkkeeseen, mutta toteutunut lisätulo onkin vain 70 euroa, tällöin tuotto-odotus ei toteudu. (Anderson & Tuhkanen 2004, 34-35.)

5 Erilaiset eläkesäästämisen ja -sijoittamisen vaihtoehdot

Eläkesäästämisen ja -sijoittamisen vaihtoehtoja on useita. Eläkesäästämisen keinoja ovat esimerkiksi osakkeet, rahastot, pitkäaikaissäästäminen eli PS-säästäminen sekä vakuutussäästäminen. (Yli-Korhonen 2018.) Tarkastelen alla näitä neljää lähemmin.

<i>Sijoitusmuoto</i>	<i>Kertasijoitus</i>	<i>Kuukausisäästäminen</i>	<i>Verotuettu</i>	<i>Säästäminen perustuu sopimukseen</i>
Osakkeet	X			
Rahastot	X	X		
PS-säästäminen	X	X	X	X
Vapaaehtoinen eläkevakuutus	X	X	X	X

Kuvio 5. Eri sijoitusmuotojen vertailua.

Kuviossa 5 on vertailu neljän eri säästämisen ja sijoittamisen tuotteita. Kuviosta käy ilmi kertasijoituksen sekä kuukausisäästämisen mahdollisuudet. Lisäksi taulukosta nähdään verotuetut sekä sopimukseen perustuvat säästämisen ja sijoittamisen muodot.

5.1 Osakkeet

Osake on arvopaperi, joka on osuus osakeyhtiöstä. Osakkeita omistamalla sijoittaja omistaa myös osan yrityksestä. Osakesijoittaja osallistuu yrityksen riskeihin sekä tuotto-mahdollisuuksiin ostamalla osuuden yrityksestä. Osakesijoittamisen tulisi olla pitkäaikaista sijoittamista, sillä lyhyellä aikavälillä osakekurssit voivat heilahdella voimakkaasti, mutta pitkällä aikavälillä heilahtelut tasoittuvat ja kurssit yleisesti nousevat. Osakkeiden omistus tarkoittaa myös oikeutta osallistua yrityksen päätöksentekoon osallistumalla esimerkiksi yhtiökokoukseen. (Pesonen 2013, 88.) Osakkeenomistajat osallistuvat yrityksen päätöksentekoon äänillä, jotka määräytyvät omistusosuuden mukaisesti (Minilex).

Osakkeissa on korkea riski sekä korkea tuotto. Riskiä nostaa se, että osakeyhtiö ei ole velvoitettu maksamaan osakkeenomistajille heidän rahojaan takaisin, eivätkä he ole velvoitettuja maksamaan myöskään osinkoja. Jos osakeyhtiö joutuu lopettamaan yritystoimintansa, ovat osakkeenomistajat viimeisiä, jotka saavat rahansa takaisin tai eivät saa ollenkaan. Osakkeista muodostuvat tuotot muodostuvat osinkotuloista sekä pääomatuuloista. Osingot jaetaan yleensä kerran vuodessa, jos yhtiö päätyy niitä jakamaan. Kun yritys menestyy ja sillä menee hyvin, sen arvo yleensä nousee ja omistajille jaetaan osinkoja. (Anderson & Tuhkanen 2004, 119.)

Hajautuksella alennetaan kokonaisriskiä sijoittamalla useampaan eri sijoituskohteeseen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sijoittaja ostaa useita eri osakkeita. Kuten muutkin sijoitukset, osakesalkku kannattaa hajauttaa. Riittävä hajautus riippuu aina sijoittajasta ja hänen sijoitussuunnitelmastaan, mutta yleisesti voidaan ajatella, että 10–15 eri osakkeella onnistuu tehokas hajautus. Riskiä voi myös pienentää sijoittamalla eri toimialoihin ja yrityksiin, jopa maailmanlaajuisesti. (Nordnet 2018.) Hajautus mahdollistaa sen, että, kun toisen osakkeen arvo laskee, voi toisen arvo nousta. Tällöin sijoittamisesta ei tule tappiollista. (Anderson & Tuhkanen 2004, 110.)

Kuvio 6. Hajautuksella yritysriski pienentyy ja markkinariski säilyy ennallaan (Nordnet 2018).

Kuviossa 6 on esitetty, että onnistuneella hajautuksella pienennetään kokonaisriskiä sekä yritysriskiä, ja näin ollen jäljelle jää markkinariski (Nordnet 2018). Yritysriski on yrityksen taloudellisesta menestyksestä riippuva riski eli yrityksen taloudellisen tilanteen vaikutus osakkeen arvoon. Markkinariski on yrityksestä riippumaton riski, esimerkiksi finanssikriisi, joka aiheuttaa muutoksia osakekursseissa. Yritysriski pienenee sitä mukaan

mitä enemmän ostetaan osakkeita eri toimialoilta sekä maantieteellisesti eri paikoista. (Talousmentor 2017.)

Osakkeisiin sijoitetaan tekemällä ostotoimeksianto välittäjän, esimerkiksi Nordnetin, kautta. Välittäjä perii yleensä ostosta palkkion, joka on kiinteä tai prosentuaalinen. Osakekaupan käymiseen tarvitaan arvo-osuustili, jonne ostetut osakkeet kirjataan. (Talous-suomi 2019.) Aloittavan osakesijoittajan on päätettävä, miten hoitaa osakesijoittamisensa ja millä tavalla osakesalkun sisältö koostetaan. Varainhoitajan kautta sijoittamisen kustannukset nousevat, mutta silloin asiaa hoitaa alan ammattilainen. Varainhoitajan käyttämisestä voi harkita esimerkiksi sijoittamisen alussa, kun tietoa ja taitoa sijoittamisesta ei välttämättä vielä ole. (Anderson & Tuhkanen 2004, 131.) Varainhoitopalvelut edellyttävät usein suuren alkupääoman, esimerkiksi Osuuspankki tarjoaa varainhoitopalvelun suunnitelmia yli 100 000 euron omaisuuksille (Op). Sen sijaan aloittava sijoittaja voi sijoittaa osakerahastoihin, joihin voi sijoittaa myös pieniä summia. Jos sijoittajalla on itsellään tarpeeksi tietämystä osakkeista sekä osakemarkkinoista ja aikaa huolehtia omista sijoituksistaan, varainhoitaja koetaan usein turhana kulueränä. Yksi tapa löytää itselleen varainhoitaja on ottaa yhteyttä omaan pankkiin ja selvittää heidän palvelunsa varainhoi-dosta. Useat pankit tarjoavat varainhoitopalveluita laajasti aina taloudellisen tilanteen kartoituksesta, sijoitussalkun sisällön valintaan sekä tiedonkäsittelyyn. (Anderson & Tuhkanen 2004, 131.)

Osakesijoittamisen kulut muodostuvat osto- ja myyntitoimeksiantojen välityspalkkioista. Lisäksi arvopapereiden säilytyksestä voidaan periä palkkio. Kuluissa on paljon eroja eri palveluntarjoajien välillä, joten kustannuksia kannattaa vertailla. Lisäksi onnistuneiden sijoitusten ansiosta saaduista tuotoista maksetaan veroa. Myyntivoitoista maksettavaa veroa kutsutaan luovutusveroksi, joka on 30–34 prosenttia riippuen pääomatuloista. Myös osingot ovat verotettavaa tuloa. (Pörssisäätiö 2017.)

Osakesijoittamisen etuja ovat korkea tuotto-odotus sekä osallistuminen yrityksen toimintaan yhtiökokouksien kautta. Seuratessaan pörssiyhtiöitä ja osakemarkkinoita sijoittaja oppii samalla taloudesta sekä sijoittamisesta. Osakesijoittamisen huonoja puolia ovat yksittäisien osakkeiden korkeat riskit sekä korkeat alkupääomat, jotta kulut eivät kasva turhan suuriksi. Lisäksi huonona puolena voidaan nähdä sitoutuminen pitkäksi aikaa sekä se, että osakkeiden seuraaminen vaatii sijoittajalta aikaa ja kokemusta. (Pesonen 2013, 115.)

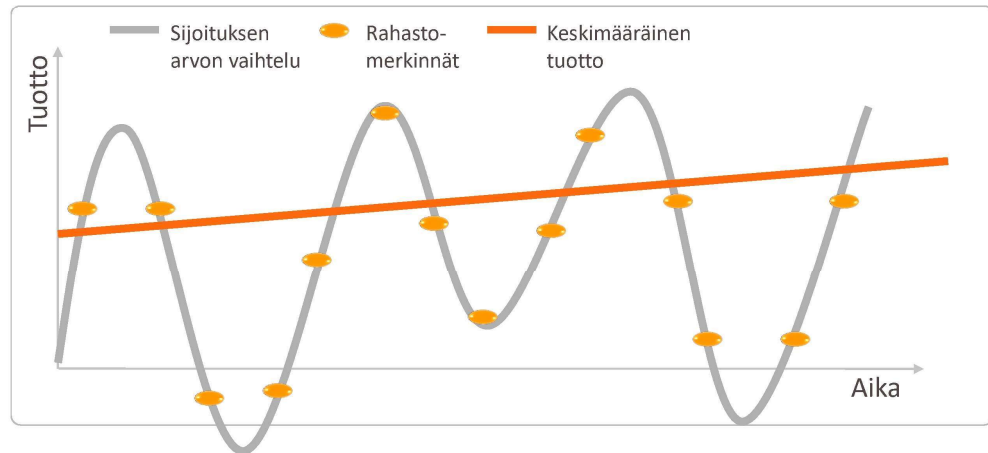
5.2 Rahastot

Sijoitusrahastot ovat arvopapereista koostettuja kokonaisuuksia, joita omistaa joukko sijoittajia. Arvopaperit ovat esimerkiksi osakkeita tai korkoinstrumentteja. Rahasto-osuudet jakautuvat yhtä suuriin osuuksiin, ja jokaisella osuudella on yhtäläiset oikeudet rahaston omaisuuteen. Sijoitusrahaston toimintoa hoitaa aina rahastoyhtiö, jonka rooli on tarkoin määritelty sijoitusrahastolaissa. (Puttonen & Repo 2011, 53-54). Rahastosäästämisen verotus on yksinkertaista, ja veroja maksetaan, kun lunastetaan mahdollisia myyntivoittoja. Rahastojen avulla sijoittaja pääsee myös käsiksi maailmanlaajuisiin sijoituskohteisiin pienelläkin alkupääomalla. Rahastosijoittaminen voi olla säännöllistä kuukausisäästämistä tai kertaluontoinen sijoitus. Kuukausisäästämisen minimisumma on yleisesti muutamia kymmeniä euroja. (Puttonen & Repo 2011, 74-85.)

Erilaisia rahastoluokkia on useita, ja niiden joukosta löytyy varmasti jokaiselle sopiva vaihtoehto. Rahastot luokitellaan sijoituskohteiden, sijoituksen maantieteellisen alueen sekä rahaston sijoitustyylin mukaisesti. Rahastoja on olemassa esimerkiksi korkorahastot, valtionlainarahastot, osakerahastot, yhdistelmärahastot sekä indeksirahastot. Eri rahastot eroavat toisistaan ominaisuuksien perusteella. (Pesonen 2013, 132.)

Rahastojen tuotot perustuvat rahastojen sijoitusten tuottoihin eli toisin sanoen korkoihin, osinkoihin ja sijoituskohteisen arvonlaskuihin tai -nousuihin. Rahastoja löytyy laidasta laitaan, korkeakorkoisista matalakorkoisiin, pieniriskisistä suurempiriskisiin. Erilaisten rahastojen avulla sijoittaja pystyy hajauttamaan rahansa useisiin kohteisiin, jolloin riskit eivät riipu vain yhdestä sijoituskohteesta. Hajauttaminen onkin rahastojen yksi tärkeimmistä ominaisuuksista, ja tämän vuoksi rahastoihin on helppo sijoittaa myös pienempiä summia oman riskinsietokyvyn mukaisesti. (Pesonen 2013, 121.)

Aikahajautus tasaa riskiä

© OP

OP

Kuvio 7. Rahaston aikahajautus havainnollistettuna (Op 2017).

Kuviossa 7 kuvataan, miten rahaston aikahajautus tasaa riskiä. Aikahajautuksella tarkoitetaan sitä, kun pyritään pienentämään ostohetkeen liittyvää riskiä hajauttamalla ostojen ja myyntien tekeminen pienempiin eriin. Aikahajautus on järkevää, koska ostaessa rahastoja ei voida varmuudella tietää, onko arvo laskemassa vai nousemassa. Mikäli rahastosijoittaja päättää sijoittaa kerralla koko sijoitettavissa olevan summan, on olemassa riski, että huomaa ostaneensa todella kalliilla. Jos sijoituksen arvo romahtaa, osa pääomasta menetetään. Tämän vuoksi ajallinen hajautus kannattaa. Yksinkertaisin tapa aikahajautukselle on kuukausittainen säästäminen, jolloin hajautus tapahtuu kuin itsestään. (Salkunrakentaja 2017.)

Rahastoissa on erilaisia kuluja, kuten merkintä-, hallinnointi- ja säilytyspalkkiot sekä lunastuspalkkiot. Kuluihin kannattaa perehtyä tarkasti ennen kuin päättää mihin rahastoihin sijoittaa. Edullisimmat rahastot ovat usein korkorahastoja. Osassa rahastoissa kulut ovat hyvin maltillisia, mutta osassa taas kulut voivat kasvaa yllättävänkin suuriksi. Tavallisten rahastojen palkkiorakenne on yleisesti yksinkertainen, mikä tekee vertailusta helppoa. Rahastoja säätelee kova kilpailu markkinoilla sekä laki, joka on tarkkaan säädetty. (Puttonen & Repo 2011, 8.)

Rahastoihin voidaan sijoittaa oman pankin tai verkossa toimivien välittäjäpalveluiden kautta. Rahastoyhtiö ja rahaston salkunhoitaja huolehtivat varojen sijoittamisesta rahas-

toyhtiön politiikan mukaisesti. Aloittavalla sijoittajalla on usein rajalliset tiedot markkinoiden toiminnasta, jolloin on hyvä, että ammattilaiset hoitavat nämä asiat hänen puolestaan. Tässä sijoittamisen muodossa ei ole määräaikoja, vaan sijoittaja voi myydä rahasto-osuutensa milloin vain joko voitollisesti tai tappiollisesti. Sijoitusrahastot ottavat vastaan uusia sijoituksia jatkuvasti, mikä tarkoittaa sitä, että rahasto-osuuksia on helppo myydä sekä ostaa. Rahastot lunastavat rahasto-osuuksia aina, kun sijoittajat ovat halukkaita myymään, jolloin omien rahasto-osuuksien myyminen onnistuu myös helposti. Rahastoja voi ostaa internetin välityksellä, käymällä rahastoyhtiössä paikan päällä tai esimerkiksi puhelimitse. Rahastosijoitus on yksinkertaisesti tilisiirto, joka tehdään omalta pankkitililtä rahaston tilille. (Puttonen & Repo 2011, 74.)

5.3 PS-säästäminen

Pitkäaikaissäästäminen eli PS-säästäminen on verotuettu eläkesäästämisen vaihtoehto. Tämä säästämisen vaihtoehto on verrattain uusi, kun sitä koskeva laki astui voimaan vuonna 2010. Veroetu tuo säästämiseen tiettyjä sääntöjä, kuten nostorajoitteet sekä enimmäismäärän säästämiselle vuositasolla. Pitkäaikaissäästäminen on niin sanottua sidottua säästämistä. Se tarkoittaa sitä, että säästettyjä rahoja ei voida noin vain nostaa ennen sovittua ajankohtaa, joka on usein vanhuuseläkeiässä. Tarkka nostoikä on aina määritelty ps-sopimuksessa. Pitkäaikaissäästämisenä sitoudutaan sopimukseen, mutta säästämisen voi keskeyttää tietyin ehdoin. Jos säästäminen lopetetaan kesken ps-sopimuksessa määritettyä aikaa, jäävät kerrytetyt varat kuitenkin pankkiin kunnes sovittu nostoikä saavutetaan. Joissakin tapauksissa rahat voidaan vapauttaa säästäjän käyttöön, mutta tämä edellyttää erityisen nostoperusteen täyttymistä. Nostoperusteet ovat määriteltyinä tuloverolaissa. (Poikonen & Silvola 2010, 31.)

PS-säästämisenä avataan PS-tili pankin kanssa, ja tilille säästetään rahaa joko kertasijoituksena tai erissä kuukausittain. Yksinkertaisimmillaan PS-säästämisenä on kaksi toimijaa, säästäjä sekä PS-palveluntarjoaja. PS-säästäminen vaatii säästämissopimusta eli PS-sopimusta. Sopimuksessa sovitaan sijoitussuunnitelmasta, riskitasosta sekä nostoperusteista. PS-sopimuksessa tulee mainita, että siihen sovelletaan lakia sidottua pitkäaikaissäästämisestä. Sopimuksen teon jälkeen avataan PS-tili, jolle säästäjä siirtää sijoitettavia varoja, ja sieltä varat ohjataan sijoituskohteisiin palveluntarjoajan toimesta. (Poikonen & Silvola 2010, 49.)

PS-säästäminen on nimestään huolimatta yksi sijoittamisen muoto, ja tässäkin sijoitusmuodossa on pääoman menettämisen riski. Siitä huolimatta että PS-sopimus solmitaan palveluntarjoajan kanssa, on sijoituksen epäonnistumisen riski säästäjällä. PS-tilin tuotot muodostuvat tilin kautta sijoitettujen sijoitusinstrumenttien tuotoista. PS-säästämisessä sijoituksista kertyneistä tuotoista ei makseta veroa säästämisen aikana, mikä mahdollistaa korkoa korolle -ilmiön. (Veronmaksajat 2018.)

PS-tili avataan sen henkilön nimiin, joka on oikeutettu säästövaroihin. Tilin voi avata vain luonnollinen henkilö eikä esimerkiksi yritys. Tilanteessa, jossa säästövaroihin oikeutettu on eri henkilö kuin säästäjä, tulee säästäjän nimi kirjata myös tilin tietoihin. Säästäjällä on tilin hallinnointioikeus, mutta säästövarat omistaa säästövaroihin oikeutettu henkilö. Sijoitukset myös tehdään hänen nimissään. Näissä asioissa tulee olla todella tarkka, jotta vältetään ongelmilta myöhemmissä vaiheissa tai esimerkiksi kuolin-tapauksessa. (Poikonen & Silvola 2010, 48.)

PS-säästämisen palveluntarjoajia on monia, ja niihin tulee perehtyä kunnolla ennen sijoituspäätöksen tekemistä. PS-sopimuksia voivat tarjota rahastoyhtiöt, talletuspankit, sijoituspalveluyritykset sekä ulkomaiset palveluntarjoajat, joilla on pysyvä toimipaikka Suomessa. (Poikonen & Silvola 2010, 33.)

Vaikka PS-säästäminen on verotuettu säästämisen muoto, tulee nostetuista varoista maksaa pääomaveroa sijoituksista sekä tuotoista, kun PS-tiliä aletaan nostaa varoja eläkeiässä. Toisin sanoen säästövaiheessa saatu veroetu maksetaan takaisin, kun varoja aletaan nostamaan. (Salkunrakentaja 2014.)

5.4 Vapaaehtoinen eläkevakuutus

Vapaaehtoinen eläkevakuutus on PS-säästämisen kaltainen verotuettu säästämisen muoto, jossa sijoitetaan osakkeisiin, talletuksiin tai rahastoihin. Eläkevakuutus on pitkäaikaista säästämistä. Vapaaehtoisessa eläkevakuutuksessa tehdään säästötavoite, joka määrittää eläkevakuutusmaksun, jolloin talletuksen suuruus muodostuu. Säästäjä voi tehdä kertasijoituksia tai säästää kuukausittain määritellyn summan. Säästäjä voi vaikuttaa eläkevakuutuksen tuottoihin valitsemalla säästöjensä sijoituskohteen tuotto-odotuksen ja oman riskinsietokyvyn mukaan. Vapaaehtoisessa eläkevakuutuksessa säästöjen ennenaikainen nostaminen on hankalaa ja kallista. Eläkevakuutus on myös sidottua säästämistä, mikä tarkoittaa, että pääomaa ei voi noin vain nostaa käyttöönsä. Jos vakuutuksen ottaja päätyy nostamaan säästönsä ennen eläkeikää, on todennäköistä, että

menetetään suuri osa säästetystä summasta veroina ja muina maksuina. (Yli-Korhonen 2018.) Eläkevakuutus sopimukseen sisältyy yleensä ehtoja, joiden täyttyessä vakuutuksenottajalla on oikeus nostaa säästetyt varat käyttöönsä. Yleisiä ehtoja ovat muun muassa vakuutuksenottajan yli vuoden kestänyt työttömyys, työkyvyttömyys, avioero tai puolison kuolema. (Veronmaksajat 2018.)

Vapaaehtoisessa eläkevakuutuksessa säästäjä eli vakuutuksenottaja tekee sopimuksen vakuutusyhtiön kanssa. Työnantaja voi myös ottaa työntekijöilleen työsuhde-etuna vapaaehtoisen eläkevakuutuksen täydentämään lakisääteistä eläkemaksua. Vakuutuksenottaja maksaa sovittuja vakuutusmaksuja vakuutusyhtiölle ja niistä kertyy tuottoja. Eläkeiän saavutettua maksut sekä niille kertyneet tuotot palautetaan vakuutuksenottajalle. Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen voi siirtää toiseen vakuutusyhtiöön tai se voidaan vaihtaa PS-tiliin. (Veronmaksajat 2018.)

Vapaaehtoisessa eläkevakuutuksessa on hyvä muistaa, että sen perusteella maksetut eläkemaksut ovat verotettavia tuloja. Eläkemaksut verotetaan joko ansio- tai pääomatulona. Vuonna 2019 pääomatulon veroprosentti on 30 prosenttia ja 34 prosenttia, jos tulot ovat yli 30 000 euroa. (Veronmaksajat 2018.) Lisäksi vapaaehtoisessa eläkevakuutuksessa tulee ottaa huomioon se, että eläkemaksuja ei yleisesti makseta loppuelämää vaan tietyn sopimuksessa määritellyn ajan, esimerkiksi 10 vuotta (Tenhunen & Vaitinen 2013, 14).

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen lisäksi vakuutuksen ottajalle suositellaan henkivakuutusta, jolla varaudutaan vakuutuksen ottajan kuolemaan. Kuolemanvaraturvalla varmistetaan, että vakuutussäästöt eivät jää vakuutusyhtiölle, vaan varat siirretään kuolinpesälle. Henkivakuutusmaksu määräytyy vakuutetun iän ja vakuutusmaksujen perusteella. Vakuutusmaksun prosentti on sitä korkeampi, mitä iäkkäämmästä vakuutuksen ottajasta on kyse. (Nordea.)

6 Pitkäaikaissäästämisen ja vapaaehtoisen eläkevakuutuksen erot sekä verotus

Pitkäaikaissäästäminen ja vapaaehtoinen eläkevakuutus ovat hyvin samankaltaisia säästämisen muotoja. Niissä on kuitenkin merkittäviä eroja, jotka tulee ottaa huomioon

ennen, kun päättää kumpaan säästämiseen ryhtyy. Lisäksi PS-säästäminen sekä vapaaehtoinen eläkevakuutus eroavat esimerkiksi osakkeista ja rahastoista eläkesäästämisen ja -sijoittamisen muotoina verotuksellisesti.

6.1 PS-säästämisen ja vapaaehtoisen eläkevakuutuksen ero

Eläkevakuutuksien sisältö määräytyy vakuutuslainsäädännön mukaisesti, kun taas PS-säästämisen sisältö määräytyy PS-lain mukaan. Eläkevakuutuksen ideana on, että vakuutusnottajat maksavat vakuutusmaksuillaan muiden eläkkeitä. Eläkevakuutuksessa riskinä on se, että henkilö kuolee ennen eläkeikää tai oltuaan hetken eläkkeellä, jolloin hän ei saa hyötyä maksamistaan vakuutusmaksuista. Riskin voi poissulkea huolehtimalla, että vapaaehtoisen eläkevakuutuksen vakuutetulla on yllä mainittu henkivakuutus, jolloin mahdollisessa kuolintapauksessa säästetyt varat kuuluvat kuolinpesälle. PS-säästämisen henkilön säästämiä varoja ei voida käyttää muiden henkilöiden eläkkeiden rahoittamiseen ja PS-säästäjän kuollessa kuolinpesä perii säästetyt varat. Lisäksi eläkevakuutuksen ottamiseen tarvitaan enemmän pääomaa kuin PS-säästämiseen. Tämä johtuu siitä, että henkivakuutusyhtiöillä on usein suuremmat pääomavaatimukset kuin pankeilla. (Poikonen & Silvola 2010, 124-127.)

6.2 Veroetu pitkäaikaissäästämisen ja vapaaehtoisessa eläkevakuutuksessa

Eläkesäästämiseen kannustetaan verottajan puolesta tarjoamalla verovähennyksiä. Veronmaksaja voi vähentää oman tai puolisolleen otetun pitkäaikaissäästämisen tai eläkevakuutuksen maksuja yhteensä 5000 euroa vuodessa, joka alentaa maksettavia veroja enintään 1700 euroa vuodessa. Täyden veroedun saaminen edellyttää, että verotettavia pääomatuloja on yli 30 000 euroa vuodessa. Veroedun saaminen edellyttää vähintään 18 vuoden ikää. Veroedun saamiseksi säästäjä sitoutuu pitkäaikaiseen säästämiseen ja siihen, ettei säästäjä voi nostaa käyttöön ennen määrättyä aikaa esimerkiksi eläkeikää. Se, että säästäminen on verotuetta sekä sidottua, ei tarkoita, että se olisi turvallisempaa kuin mikään mukaan sijoitustoiminta. (Veronmaksajat 2018.) Verovähennys ilmoitetaan esitäytetylle veroilmoitukselle kohtaan ”Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksut”.

Suomessa on käytössä EET-malli koskien verokannustettua säästämistä. Mallissa säästetyt varat ovat vähennyskelpoisia, tuotoista ei tarvitse maksaa veroa säästämisen aikana, mutta nostetuista varoista tulee maksaa verot. EET-mallin tavoitteena on, että oman pääoman tuotot olisivat loppujen lopuksi verottomia. Tämän toteutuminen vaatii

kuitenkin sen, että verokanta säästämisen ja säästöjen nostamisen aikana olisi keskimäärin sama. EET-mallin toisena etuna on, että tuotoista ei makseta veroja säästämisen aikana, jolloin tuotot pystyvät kasvamaan korkoa korolle. (Poikonen & Silvola 2010, 74-77.)

7 Menneisyys, nykyhetki ja tulevaisuus

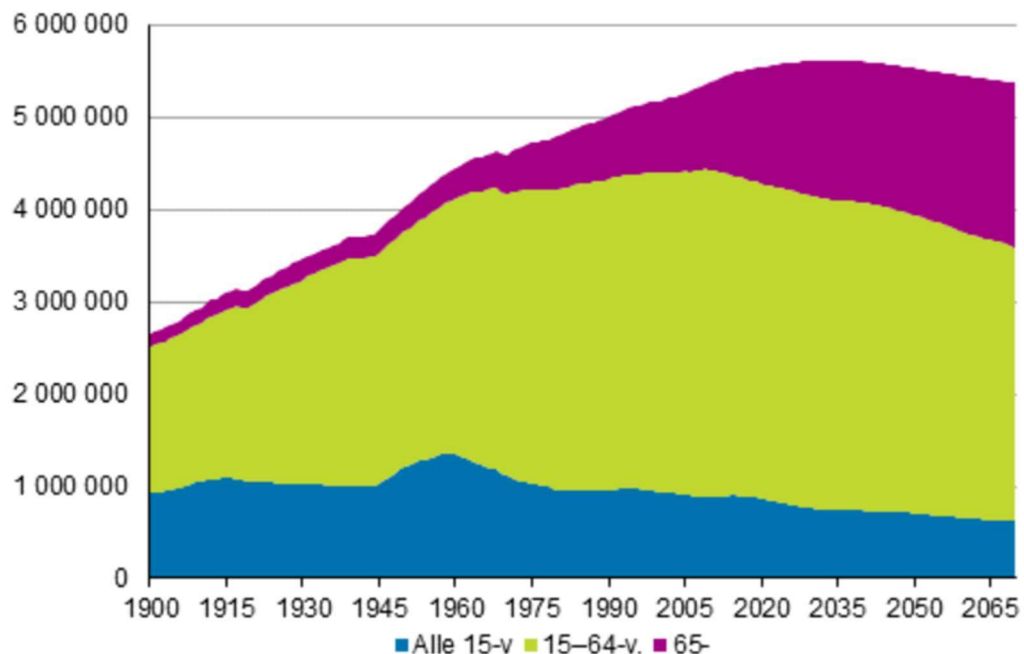
Suomen eläkejärjestelmä on muuttunut vuosien varrella talouden ja sosiaaliturvan kehityksen myötä. Eläkejärjestelmäämme haastaa erityisesti väestörakenteen muutokset, jotka tuovat haasteita kehittää toimivaa ja pitkäaikaista järjestelmää. (Tenhunen & Vaitinen 2013, 14.)

Vuodesta 2000 lähtien vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä on ollut tasaisesti kasvussa. Vuonna 2000 vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä oli noin 17 000, kun taas vuonna 2018 vastaava luku oli noin 69 900. Suunta tulee jatkumaan samana, koska kansa ikääntyy. Ongelmia lisää tulevaisuudessa se, että syntyvyys on laskussa. Tämän hetkiset eläkemaksut eivät tule riittämään, kun veronmaksajien osuus vähentyy ja eläkkeellä olevien määrä nousee. (Etk 2019c.)

7.1 Eläkeikä

Ikääntyneiden ihmisten määrä kasvaa, kun syntyvyys on laskussa ja eliniänodote kasvaa jatkuvasti. Tämä aiheuttaa sen, että huoltosuhde heikkenee, mikä aiheuttaa myös eläkejärjestelmän rahoitukselle haasteita. Paineita eläkejärjestelmän rahoitukselle on aiheuttanut se, että eliniät ovat pidentyneet nopeammin suhteessa työuriin. Jotta eläkejärjestelmämme olisi mahdollisimman toimiva ja kestävä, on järjestelmään tehty muutoksia, kuten vuoden 2017 eläkeuudistus. (Tenhunen & Vaitinen 2013, 12.)

Väestö iän mukaan 1900–2017 ja ennustettu 2018–2070

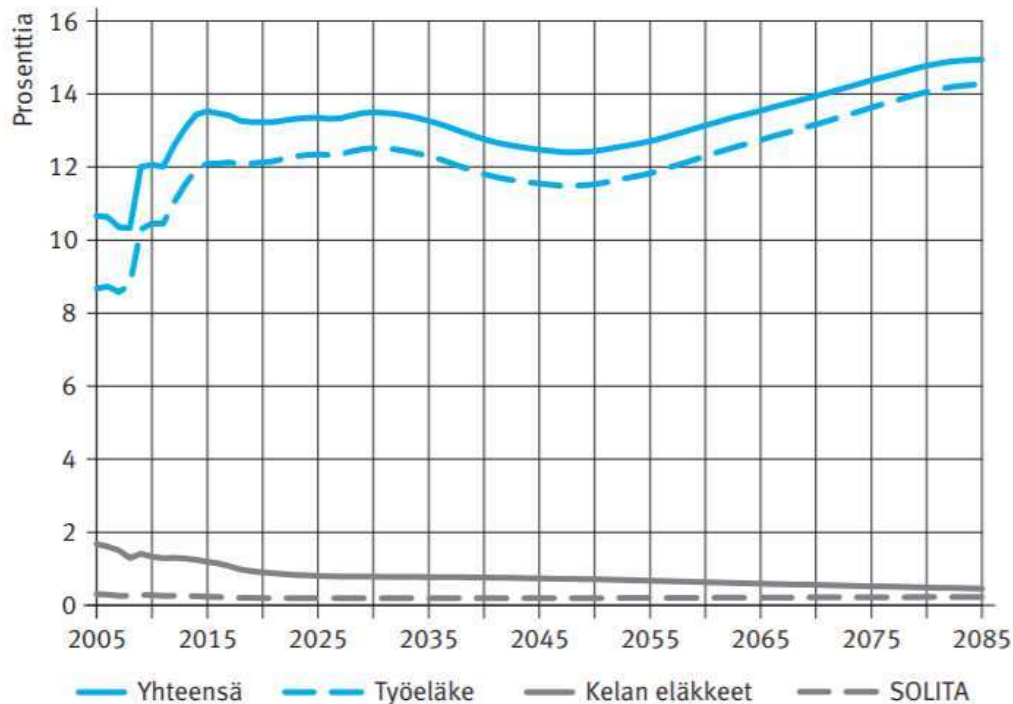
Kuvio 8. Suomen väestö iän mukaan 1900–2017 ja ennustettuna 2018–2070 (Keva 2018).

Kuviossa 8 on hahmotettu Suomen väestöä vuosina 1900–2070 iän mukaan. Kuviosta huomataan, että 65-vuotiaiden ja sitä vanhempien osuus väestöstä on kasvussa ja jatkaa kasvuaan. Alle 15-vuotiaiden osuus taas on hieman laskenut, mutta pysynyt suhteellisen samoissa lukemissa. 15–64-vuotiaiden eli työikäisten määrä on viimeisen kahdeksan vuoden aikana vähentynyt 100 000 henkilöllä, ja sen odotetaan jatkavan vähentymistä. Huoltosuhteen heikentyessä on eläkeiä pakko nostaa, jolloin eläkeikämme tulee nousemaan tasaisesti. (Keva 2018.)

7.2 Eläkemaksut

Suurin osa eläkejärjestelmämme eläkemaksuista rahoitetaan jakojärjestelmällä. Jakojärjestelmä tarkoittaa sitä, että työssäkäyvät rahoittavat vanhempien sukupolvien eläkkeet. Työssäkäyvät luottavat, että eläkeiän koittaessa nuoremmat sukupolvet rahoittavat taas heidän eläkkeensä. Eläkejärjestelmän rahoitus on pitkäaikaista ja sen on oltava kestävällä pohjalla. Tämä kuvastaa koko järjestelmämme kestävyyttä. Kun työssäkäyvien osuus vähentyy ja eläkkeellä olevien määrä lisääntyy, on pitkäaikainen rahoituksemme

koetuksella. Tämä johtaa siihen, että pakolliset eläkemaksumme mitä maksamme tulevat nousemaan, ei radikaalisti, mutta jonkin verran. Näin ollen me nuoret maksamme enemmän eläkemaksuja, mutta tämä ei automaattisesti tarkoita sitä, että eläkkeemme nousisi. Eläkemaksuja korotetaan, jotta eläkejärjestelmämme ei rasitu liikaa johtuen nykyisestä väestön rakenteesta. (Etk 2019d.)

Kuvio 9. Eläkemenot vuosina 2005-2085 (Etk 2019d).

Kuviossa 9 nähdään kuinka kokonaiseläkemenot tulevat kasvamaan tulevaisuudessa. Työeläkkeiden osuus säilyy suurena ja jatkaa kasvamistaan, kun taas Kelan kansaneläkkeet pysyvät samoissa lukemissa tai jopa laskevat hieman. Toisaalta kasvu on kuitenkin hillittyä, koska eläkeiän nousevat ja keskieläkkeet pienevät. Vuonna 2030 eläkemenot kääntyvät hieman laskuun, mutta tämän jälkeen ne jatkavat tasaista nousua. (Etk 2019d.)

8 Asiantuntijan haastattelu

Haastattelin asiantuntijaa puolistrukturoidulla haastattelulla saadakseni aiheeseen käytännönläheisen näkökulman. Suunnittelin haastattelukysymykset opinnäytetyön alkuvaiheessa, mutta muotoilin kysymyksiä sitä mukaan, kun kirjoitin ja opin uusia asioita. Haastattelukysymykset löytyvät liitteestä 1. Haastateltava Pekka Junes on toiminut rahoitus-

ja sijoituspalvelualan yrityksessä Alexandria Pankkiiriliikkeessä vuodesta 2013 lähtien. Junes työskenteli ensin vuoden sijoitusneuvojana, tämän jälkeen esimiestehtävissä neljä vuotta, ja tällä hetkellä hän toimii koulutus- ja kehitysjohdajana.

8.1 Nuoret eläkesäästäjinä ja -sijoittajina

Nuorten kiinnostus sijoittamista kohtaan on kasvanut ja sijoittaminen on yleistynyt. Sijoittaminen on aihe, joka on tapetilla yhä enemmän. Tämä aiheuttaa keskustelua, mikä on hyvä asia. Raha on osalle nuorille tabu, josta on vaikea keskustella ystävien ja lähipiirin kanssa. Nuorilla, joille raha on tabu, saattaa olla kiinnostusta eläkesäästämiseen ja -sijoittamiseen, mutta toteutus tämän suhteen jää vajaaksi.

Miksi sitten raha on joillekin tabu? Juneksen (2019) mielestä vanhempien vaikutus näkyy tässä asiassa vahvasti. Mikäli rahasta ja rahan käytöstä ei ole keskustelu perheen sisällä, on epätodennäköistä, että nuori lähtisi keskustelemaan aiheesta myöskään perheen ulkopuolella. Nuorten eläkesäästämisen trendinä tee se itse -tyyli, jossa oma-aloitteisuus on korostunut. Nuoret lähtevät itse tutustumaan säästämiseen ja sijoittamiseen sekä tekevät itsenäisiä päätöksiä sijoittamisen suhteen. Junes (2019) huomauttaa kuitenkin, että vielä on tehtävä paljon töitä sen eteen, että kaikki nuoret saataisiin kiinnostumaan eläkesäästämisestä ja -sijoittamisesta. Lisäksi hän huomauttaa, että nuoret eivät tiedä, mitä esimerkiksi osakemarkkinoiden laskun hetkellä tapahtuu ja miten siihen suhtaudutaan. Tämän hetken nuoret ovat nähneet vain nousua nousun perään, joten markkinoiden laskua ei osata nähdä. (Junes 2019.)

Eläkesäästäminen ja -sijoittaminen on hyvä aloittaa sijoitussuunnitelman teosta. Kirjaamalla ylös syitä säästämiseen tuetaan järkevää sijoittamista. Tämä lähtökohta on hyvä pitää mielessä sijoittamisen kaikissa vaiheissa, jotta välttyään impulsiiviselta käytökseltä. Sijoitussuunnitelmassa on hyvä ottaa huomioon nykytilanne. Missä olet nyt? Oletko esimerkiksi parisuhteessa? Mikäli olet parisuhteessa, tulisiko teidän jakaa säästöt samalla tavalla kuin menot? Sijoitussuunnitelmassa on hyvä määrittää myös, kuinka paljon voit laittaa rahaa eläkesäästämiseen ja -sijoittamiseen ja laitatko summan yhtenä isompana eränä vai pienempiä summia kuukausittain. Lisäksi realistiset säästö- ja sijoitustavoitteet pitävät mielenkiinnon yllä, eikä innostus lopahda esimerkiksi heti, kun rahaa jääkin liian vähän tavallisen elämisen kattamiseen. (Junes 2019.)

Junes (2019) myös rohkaisee jokaista miettimään, mikä on itselle merkittävä yksittäinen summa. Jokaisella meillä on sellainen. Miltä tuntuisi, jos siitä häviäisi puolet? Jos pelkkä

ajatuskin tuntuu pahalta, ei kannata suunnata heti ensimmäisenä osakemarkkinoille. Tällöin mietimme sijoitusta riskin kautta, eikä pelkän tuotto-odotuksen. Kun sijoitusta miettään tuotto-odotuksen kannalta, kannattaa miettiä, mitä sijoituksella haluaa saavuttaa. Onko se esimerkiksi taloudellinen riippumattomuus eläkkeellä tai varhaisessa vaiheessa eläkkeelle jääminen ennen eläkeiän saavuttamista? Suunnitelmasta on hyvä käydä myös ilmi, missä määrin haluat itse tehdä suunnitelman vai tarvitsetko apua säästämisen ja sijoittamisen kanssa. Lisäksi jo tässä vaiheessa kannattaa tutkia palveluntarjoajia ja miettiä, mikä niistä olisi sopivin vaihtoehto itselle. Viimeiseksi Junes (2019) neuvoo etsimään tietoa vertaiseltaan eli sellaiselta henkilöltä, jolla on sama riskitaso ja joka ymmärtää sinun tavoitteesi säästämisen ja sijoittamisen suhteen. (Junes 2019.)

Asiat, jotka tulee ottaa huomioon ennen eläkesäästämisen ja -sijoittamisen aloittamista, ovat tulot, menot, varat ja velat. Junes (2019) jakaa oman näkemyksensä hyvästä taloudellisesta tilanteesta. Sinulla tulisi olla heti saatavilla yhden kuukauden palkka. Tämän lisäksi pitäisi olla lyhyen jänteen rahaa, jonka saat käyttöösi 2–3 pankkipäivän kuluessa, esimerkiksi säästötilillä rahaa tulisi olla noin 3–5 kuukauden palkan verran. Lyhyen jänteen raha on sellaista, joka on säästetty pahan päivän varalle, ja se on irti arjen menoista. Tämän jälkeen olet saavuttanut taloudellisen liikkumatilan, ja voit siirtyä miettimään pitkän jänteen rahaa, joka on esimerkiksi eläkesäästämistä. Tämä on sellaista rahaa, jota ilman pystyy elämään etkä niin sanotusti kaipaa näitä rahoja. Junes (2019) jakaa ajatusmallin ”Säästä kun pystyt, jotta voit käyttää, kun tarvitset”. (Junes 2019.)

Eläkesäästäminen ja -sijoittaminen ovat muuttuneet viimeisten vuosien aikana hyvin paljon. Ihmiset ovat tiedostavampia, osaaminen eläkesäästämistä ja -sijoittamista kohtaan on noussut, ihmisistä on tullut tietoisempia kuluistaan ja kulutuksestaan sekä oma-aloitteisuus säästämisen ja sijoittamisessa on lisääntynyt. Lisäksi palvelu alalla on vähentynyt, ja se on muuttunut yhä useammassa paikassa maksulliseksi. Juneksen (2019) mielestä digitalisaatio ei ole ratkaissut kaikkia ongelmia esimerkiksi sitä, miten saisimme varallisuuden kaikkien käsiin. Tietysti digitalisaatiosta on ollut myös hyötyä monissa asioissa. Esimerkkinä Junes (2019) mainitsee erilaiset toimivat alustat säästämisen ja sijoittamiselle, kuten Nordnetin Shareville. (Junes 2019.)

Eläkesäästämisen ja -sijoittamisen tuotteisiin Junes (2019) kommentoi, että oikeat sijoituskohteet selvität sijoitussuunnitelmastasi. Tärkeintä on, että ne sopivat suunnitelmaasi ja ovat linjassa sen kanssa. Näin ollen on hankalaa eritellä parhaita tai huonoimpia säästämisen ja sijoittamisen tuotteita. (Junes 2019.)

Juneksen (2019) korostaa, ettei koskaan ole liian myöhäistä aloittaa eläkesäästämisen ja -sijoittamisen. Lisäksi tulee olla kärsivällinen. Mitään mitä ei ymmärrä, ei kannata tehdä. Kannattaa rohkeasti kysyä ja jutella lähipiirin kanssa aiheesta, ja samalla rikkoa tabuja. Tietoisuutta kannattaa levittää sekä tietoa aiheesta kertomalla ja opettamalla muille eteenpäin. Muista, että säästäminen ja sijoittaminen ovat asioita, joihin voit vaikuttaa itse. Kukaan ei päättä tai tee niitä sinun puolestasi. (Junes 2019.)

Junes (2019) kannustaa nuoria aloittamaan eläkesäästämisen ja -sijoittamisen kysymällä itseltään kysymyspatterin ”Tehdäänkö? Jos ei tehdä, pitäisikö? Jos pitäisi, niin miksi pitäisi?”. Jos vastaus on ”ei pitäisi”, silloin ehkä eläkesäästämisen ja -sijoittamisen ei ole juuri nyt ajankohtaista. Jos vastaus on ”kyllä pitäisi”, ei kannata enää viivytellä aloittamista vaan toimia heti. Lisäksi Junes (2019) neuvoo miettimään eläkesäästämistä ja -sijoittamista arkipäiväisenä asiana. Siitä ei kannata tehdä liian isoa juttua. (Junes 2019.)

8.2 Tulevaisuuden näkymät

Eläkesäästämisen ja -sijoittamisen tulee jatkamaan muutostaan myös tulevaisuudessa. Palvelu alalla tulee vähentymään entisestään ja muuttumaan yhä enemmän digitaalisiksi, mikä tuo haasteita tulevaisuudessa. Pankkien rooli tulee pienentymään entisestään ja tilalle tulee uusia digitaalisia alustoja. Junes (2019) uskoo, että tulevaisuuden näkymissä on myös vastuun jakautumisen muutokset. Yhä vähemmän hoitaa yhä enemmän asioita eli esimerkiksi yhdeltä palveluntarjoajalta halutaan saada kaikki palvelut. Lisäksi tulevaisuudessa niillä, joilla menee hyvin taloudellisesti, tulee jatkossakin menemään hyvin, ja vastaavasti niillä, joilla menee huonosti, tulee menemään yhä huonommin. Juneksen (2019) mielestä kuitenkin kaiken perusta on, että eläkesäästämisen ja -sijoittamisen tulisi tehdä yhtä helpoksi kuin kuluttaminen. Jos esimerkiksi säästäisimme yhden euron jokaista pankkikortilla tehtyä ostokertaa kohden, olisi säästäminen todella helppoa. (Junes 2019.)

9 Opas

Sain idean oppaaseen uuden sijoituspalvelualan työpaikkani kautta. Tästä heräsi myös oma kiinnostukseni sijoittamista kohtaan. Teen oppaan tutustumalla aiheeseen ja sa-

malla pohtimalla parasta toteutustapaa oppaalleni. Minulla oli alusta asti visio, että haluan oppaan olevan selkeä ja yksinkertainen. Halusin toteuttaa oppaasta sellaisen, että muutkin jaksaisivat sen lukea.

Opinnäytetyön opas on tehty nuorille, jotka eivät tiedä vielä eläkesäästämistä ja -sijoittamisesta sekä niille, jotka tietävät vähän, mutta kaipaavat lisätietoa. Opas sopii tietysti kaikille eläkesäästämistä ja -sijoittamisesta kiinnostuneille. Opasta rakentaessani kysyin lähipiiriltäni, mitä he haluaisivat oppaasta lukea ja pyrin sisällyttämään nämä huomiot tuotokseen. Koin lähipiiriltä toiveiden kyselyn todella hyväksi tavaksi saada ideoita oppaaseen, koska tavoitteena oli nimenomaan luoda sellainen opas, jota ihmiset jaksaisivat lukea.

Aloitin oppaan kirjoittamisen keväällä 2019, kun minulla oli jo hieman tietämystä eläkesäästämistä ja -sijoittamisesta. Oppaani muotoutui pikkuhiljaa oman näköisekseen ja lopullinen versio valmistui syksyllä 2019. Oppaan sisältö sekä ulkonäkö muuttuivat useampaan otteeseen matkan varrella, mutta olen tyytyväinen lopputulokseen. Mielestäni oppaasta tuli juuri sellainen, mitä olin suunnitellut. Toivon, että mahdollisimman moni nuori jaksaisi lukea tuotokseni ja että siitä olisi hyötyä heille.

Ennen oppaan aloittamista luin paljon eläkesäästämistä ja -sijoittamisesta eri lähteistä sekä kyselin lähipiirini nuorilta, millainen opas olisi heidän mielestään mielenkiintoinen. Keräsin lähipiirini vastauksia ylös ja myös näiden pohjalta lähdin rakentamaan mahdollisimman lukijaystävällistä opasta. Vastauksista oli iso apu oppaan suunnitteluvaiheessa, koska vastauksien perusteella oli helpompi lähteä rakentamaan nuorille suunnattua opasta.

Lopullisessa oppaassa kerrotaan ensin Suomen eläkejärjestelmästä sekä työeläkkeestä, kansaneläkkeestä ja takuueläkkeestä. Tämän jälkeen lukijalle selvennetään mitä on eläkesäästäminen ja -sijoittaminen sekä esitetään neljä kysymystä aloittavalle eläkesäästäjälle ja -sijoittajalle. Kysymysten jälkeen kerrotaan osakkeista, rahastoista, psäästämistä sekä vapaaehtoisesta eläkevakuutuksesta, ja pohditaan mikä eläkesäästämisen ja -sijoittamisen muoto olisi juuri lukijalle sopivin. Samalla käydään kolme kohtaa läpi, millä konkreettisilla toimilla sijoittaminen voidaan aloittaa. Lopuksi oppaassa kerrotaan eläkesäästämistä ja -sijoittamisesta palveluntarjoajan kanssa sekä käydään lyhyesti läpi tulevaisuuden näkymät.

Oppaan ollessa lähes valmis annoin sen muutamalle henkilölle lähipiiristäni luettavaksi ja kommentoitavaksi. Halusin kuulla mielipiteitä sisällöstä onko tietoa liikaa tai liian vähän. Lisäksi pyysin kommentteja oppaan ulkonäöstä. Sain oppaasta positiivista palautetta sekä muutaman parannusehdotuksen, jonka pohjalta muokkasin opasta vielä.

Mielestäni tein oppaasta sellaisen, mitä olin suunnitellut. Olen tyytyväinen oppaan sisältöön sekä ulkonäköön. Siitä tuli selkeä ja minun näköiseni kokonaisuus. Koen, että sain koottua oppaaseen tärkeimmät asiat eläkesäästämisestä ja -sijoittamisesta.

10 Päättäntö

Opinnäytetyöni tavoitteena oli kerätä tietoa eläkesäästämisestä ja -sijoittamisesta, herättää mielenkiintoa aihetta kohtaan sekä helpottaa eläkesäästämisen ja -sijoittamisen aloittamista. Lisäksi tavoitteenani oli innostaa nuoria eläkesäästämiseen ja -sijoittamiseen tarjoamalla tietoa ja vaihtoehtoja. Opinnäytetyön taustalla oli oman mielenkiinnon herääminen aihetta kohtaan sekä uuden työn aloittaminen yrityksessä, jonka toimiala on säästämisen ja sijoittamisen tuotteiden myyminen. Mielenkiinnon herättyä huomasin, että aiheesta ei etsinnöistä huolimatta tahdo löytyä tietoa yhdestä paikasta ja tarpeeksi selkokielellä. Tästä syntyi idea rakentaa opas aiheesta.

Työni aihe eläkesäästäminen ja -sijoittaminen on jo pitkään pinnalla ollut aihe. Vaikka aihe on puhuttu paljon, koen, että se ei ole tavoittanut nuoria kovinkaan hyvin. Opinnäytetyöni kautta toivon tavoittavani mahdollisimman monta nuorta ja saada heidät miettimään aihetta. Tutkiessani aihetta huomasin, että esimerkiksi PS-säästämisestä ja vapaaehtoisesta eläkevakuutuksesta on tehty useita opinnäytetöitä, mutta opasta yleisesti eläkesäästämisestä ja -sijoittamisesta ei ole vielä tietääkseni kirjoitettu.

Opinnäytetyöni lähteinä käytin kirjallisuutta, artikkeleita, blogikirjoituksia sekä asiantuntijahaastattelua. Erilaisia lähteitä oli paljon ja haasteeksi koin oleellisen tiedon löytämisen. Lisäksi aiheesta löytyi paljon kirjallisuutta yli kymmenen vuoden takaa ja näitä pyrin karsimaan. Vanhentuneen tiedon käyttämisessä sai olla todella tarkka. Jotkut aiheeseen liittyvät teoriat ovat pysyneet samana viimeiset kymmenen vuotta, mutta toiset tiedot ovat voineet vanhentua kahdessa vuodessa. Eläkesäästäminen ja -sijoittaminen on aiheena todella laaja ja ajoittain oli vaikeaa pitäytyä omissa rajauksissa. Löydettyäni mielenkiintoiset lähteet, helpotti se huomattavasti aiheen tutkimista ja kirjoittamista.

Opinnäytetyöni eteni hitaasti, mutta varmasti. Aloitin työn 2019 tammikuussa ja kirjoitin noin puolet kevään 2019 aikana. Välillä oli hetkiä, jolloin kirjoittaminen ei luonnistunut, mutta välillä intoa ja energiaa tuntui riittävän loputtomasti. Kesällä 2019 kirjoitin opinnäytetyöni loppuun, tavoitteena lähettää valmis opinnäytetyö ohjaajalleni syksyllä 2019, kun koulut alkoivat. Itse oppaan tekemisen aloitin myös keväällä ja viimeistelin sen syksyllä. Opinnäytetyön kirjoittaminen kokopäiväisen työn ohella ei ole ollut helppoa, mutta kaikesta selviää ja se olikin ajatukseni läpi koko prosessin. Mielestäni opinnäytetyöstäni tuli sellainen, mitä olin kuvitellutkin ja olen lopputulokseen tyytyväinen.

Lähteet

Alexandria. Alexandria yrityksenä. <https://www.alexandria.fi/mika-alexandria/alexandria-yrityksena>. Luettu 19.4.2019.

Anderson, Nicholas & Tuhkanen, Jorma 2004. Järkevän sijoittamisen perusteet. 2. painos. Edita Prima Oy, Helsinki.

Etk 2018a. Tietoa Etk:sta. <https://www.etk.fi/tietoa-etk-sta/etk-lyhyesti/tehtava/>. Luettu 28.4.2019.

Etk 2018b. Vuoden 2017 työeläkeuudistus. <https://www.etk.fi/elakejarjestelmat/elakejarjestelma-muutoksessa/lainmuutosten-taustoja/elakeuudistus-2017/>. Luettu 30.5.2019.

Etk 2019a. Kokonaiseläkemenot. <https://www.etk.fi/tutkimus-tilastot-ennusteet/tilastot/kokonaiselakemenot/>. Luettu 27.4.2019.

Etk 2019b. Keskimääriset eläkkeet. <https://www.etk.fi/elakejarjestelmat/elaketurva/elakkeensaajien-kokonaistulot/keskimaaraiset-elakkeet/>. Luettu 23.4.2019.

Etk 2019 c. Suomen työeläkkeensaajat. <https://www.etk.fi/tutkimus-tilastot-ennusteet/tilastot/elakkeensaajat/tyoelakkeensaajat/>. Luettu 28.4.2019.

Etk 2019 d. Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2019. <https://www.etk.fi/julkaisu/lakisaaateiset-elakkeet-pitkan-aikavalin-laskelmat/>. Luettu 1.7.2019.

Ilmarinen 2018. Työeläkemaksut vuonna 2019. <https://www.ilmarinen.fi/uutishuone/arkisto/2018/tyoelakemaksut-vuonna-2019/>. Luettu 3.6.2019.

Junes, Pekka 2019. Koulutus- ja kehitysjohdaja. Alexandria Pankkiiriliike Oyj, Helsinki. Haastattelu 12.6.2019.

Kela 2016. Kansaneläkkeen määrä ja maksaminen. <https://www.kela.fi/kansanelakemaara-ja-maksaminen>. Luettu 31.3.2019.

Kela 2019a. Takuueläke. <https://www.kela.fi/takuuelake>. Päivitetty 1.1.2019. Luettu 21.4.2019.

Kela 2019b. Eläkkeelle jäävän pikaopas. <https://www.kela.fi/elakelaiset-pikaopas>. Luettu 21.4.2019.

Keva 2018. Väestöennuste haastaa eläkejärjestelmää. <https://www.keva.fi/uutiset-ja-artikkelit/vaestoennuste-haastaa-elakejarjestelmaa2/>. Luettu 3.6.2019.

Keva 2019. Eläkeikä nousee tänä vuonna kolmella kuukaudella. <https://www.keva.fi/uutiset-ja-artikkelit/elakeika-nousee-tana-vuonna-kolmella-kuukaudella2/>. Luettu 28.4.2019.

Knuuti, Juha & Ritola, Suvi. Kokonaiseläke 2019. Katsaus työeläkkeen, kansaneläkkeen ja verotuksen määräytymiseen. 2019. <https://www.etk.fi/julkaisu/kokonaiselake/>. Luettu 26.5.2019.

Minilex. Yhtiökokoukseen osallistuminen. <https://www.minilex.fi/a/yhti%C3%B6kokoukseen-osallistuminen>. Luettu 2.10.2019.

Nordea. Hoida eläkevakuutustasi. <https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/palvelumme/saastaminen-sijoittaminen/sijoittaminen/hoida-elakevakuutustasi.html>. Luettu 1.8.2019.

Nordnetblogi 2018. Hajauttaminen kannattaa – 4 tapaa alentaa salkkusi riskiä. <https://blogi.nordnet.fi/hajauttaminen-kannattaa-4-tapaa-alentaa-salkkusi-riskia/>. Luettu 26.6.2019.

Nyman, Heidi & Kiviniemi, Marja 2018. Katsaus eläketurvaan vuonna 2017. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136579/katsaus-elaketurvaan-vuonna-2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 30.1.2019.

Op. OP Private – vakaata ja vastuullista varainhoitoa. <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/op-private>. Luettu 3.10.2019.

Op 2017. Helppoa säästämistä rahastoilla ja indeksituotteilla. <https://op.videosync.fi/rahastot-ja-indeksituotteet?seek=1054>. Luettu 6.8.2019.

Pesonen, Mika 2013. Sijoituspokkari: säästäjästä sijoittajaksi. Docedo Oy, Jyväskylä.

Poikonen, Piritta & Silvola, Timo 2010. Eläkesäästäminen. Finanssi ja vakuutuskustannus Oy FINVA, Helsinki.

Pulkkinen, Verner 2017. Mitä tarkoittaa osakkeen tuotto-odotus? <https://www.inde-res.fi/fi/mika-tarkoittaa-osakkeen-tuotto-odotus>. Luettu 28.6.2018.

Puttonen, Vesa & Repo, Eljas 2011. Miten sijoitan rahastoihin. 5. uudistettu painos. Sanoma Pro Oy, Helsinki.

Pörssisäätiö 2017. Näin aloitat osakesijoittamisen eli nyrkkisääntöjä aloittelijalle. <http://www.porssisaatio.fi/blog/2017/12/10/nain-aloitat-osakesijoittamisen-eli-nyrkki-saantoja-aloittelijalle/>. Luettu 30.7.2019.

Rantala, Juha & Suoniemi, Ilpo 2010. Työstä eläkkeelle – tulokehitys ja korvaussuhteet. <https://www.etk.fi/wp-content/uploads/2015/10/raportti%20310.pdf>. Luettu 28.4.2019.

Salkunrakentaja 2014. PS-tili tarjoaa verohyötyjä kärsivälliselle sijoittajalle. <https://www.salkunrakentaja.fi/2014/02/ps-tili-tarjoaa-verohyotyja-karsivalliselle-sijoittajalle/>. Luettu 1.8.2019.

Salkunrakentaja 2017. Aika on systemaattisen sijoittajan ystävä. <https://www.salkunrakentaja.fi/2017/05/systemaattinen-sijoittaja-aika-hajautus/>. Luettu 6.8.2019.

Savolainen, Matias 2012. Mietteitä sijoittajan riskin ja tuoton suhteesta. Piksu. <https://www.piksu.net/artikkeli/mietteit%C3%A4-sijoittajan-riskin-ja-tuoton-suhteesta>. Luettu 5.5.2019.

Sijoitustieto 2018. Volatiliteetti – Markkinoiden pelkkerroin. <https://www.sijoitustieto.fi/volatiliteetti>. Luettu 20.4.2019.

Talousmentor 2017. Markkinariski. <https://talousmentor.com/2017/03/07/markkinariski/>. Luettu 2.10.2019.

Taloussuomi 2019. Osakesijoittaminen. <https://www.taloussuomi.fi/sijoitus/osakesijoittaminen>. Luettu 21.9.2019.

Tenhunen, Sanna & Vaitinen, Risto 2013. Eläketalous. Finanssi ja vakuutuskustannus Oy FINVA, Helsinki.

Tilastokeskus 2019. Hinnat ja kustannukset. https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_hinnat.html. Luettu 27.4.2019.

Työeläke.fi 2018a. Eläkeuudistus on voimassa – mikä muuttui? <https://www.tyoelake.fi/teemat/mita-vuoden-2017-elakeuudistus-tarkoittaa/>. Luettu 1.4.2019.

Työeläke.fi 2018b. Miten eläke lasketaan. <https://www.tyoelake.fi/paljonko-saan-elaketta/miten-elake-lasketaan/>. Luettu 2.5.2019.

Työeläke.fi 2018c. Paljonko saan eläkettä / Elinaikakerroin. <https://www.tyoelake.fi/paljonko-saan-elaketta/elinaikakerroin/>. Luettu 2.5.2019.

Työeläke.fi 2019a. Miksi eläkevaroja sijoitetaan? <https://www.tyoelake.fi/teemat/miksi-elakevaroja-sijoitetaan/>. Luettu 20.4.2019.

Työeläke.fi 2019b. Eläkelaskuri. <https://www.tyoelake.fi/elakelaskurit/>. Luettu 21.4.2019.

Työeläke.fi 2019c. Yrittäjän eläketurva. <https://www.tyoelake.fi/yrittajan-elaketurva/>. Luettu 4.5.2019.

Veronmaksajat 2018. Vapaaehtoinen eläkevakuutus. <https://www.veronmaksajat.fi/Sijoittaminen/Vapaaehtoinen-elakevakuutus/>. Luettu 15.4.2019.

Vilkka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Yli-Korhonen, Jussi 2018. Säästä eläkepäiviä varten. Financer.com. <https://financer.com/fi/saasta-sijoita/elakesaastaminen/>. Luettu 28.4.2019.

Haastattelukysymykset

1. Kuka olet ja kauan olet ollut alalla?
2. Miten koet nuorten kiinnostuksen eläkesäästämiseen ja -sijoittamiseen?
3. Mistä eläkesäästäminen ja -sijoittaminen on hyvä aloittaa? Ja mitä siihen tarvitaan?
4. Mitkä asiat tulee ottaa huomioon eläkesäästämisen ja -sijoittamisen aloittamisessa?
5. Miten eläkesäästäminen ja -sijoittaminen on muuttunut viimeisen yhdeksän vuoden aikana?
6. Mitkä ovat mielestäsi eläkesäästämisen parhaat ja huonoimmat tuotteet?
7. Parhaat vinkit eläkesäästämiseen?
8. Miten kannustaisit nuoria aloittamaan eläkesäästämisen?
9. Miten luulet sen muuttuvan seuraavien vuosien aikana?

Opas aloittavalle nuorelle eläkesijoittajalle

Emilia Aaltonen

Sisällysluettelo

Lukijalle	1
Suomen eläkejärjestelmä	2
Työeläke	2
Kansaneläke	4
Takuueläke	4
Mitä on eläkesäästäminen ja -sijoittaminen?	4
Neljä hyvää kysymystä aloittavalle eläkesäästäjälle ja -sijoittajalle	4
Erilaiset eläkesäästämisen ja -sijoittamisen vaihtoehdot	4
Osakkeet	5
Rahastot	5
Ps-säästäminen	5
Vapaaehtoinen eläkevakuutus	7
Mikä eläkesäästämisen ja -sijoittamisen muoto olisi sopivin sinulle?	7
Millaisilla konkreettisilla toimilla sijoittaminen aloitetaan?	8
Eläkesäästäminen ja -sijoittaminen palveluntarjoajan kanssa	8
Tulevaisuuden näkymät	8
Lähteet	10

Lukijalle

Tämän oppaan tarkoitus on olla helppolukuinen ja tiivis paketti siitä, miksi meidän nuorien kannattaa katsoa tulevaisuuteen ja miettiä, minkälaista elämää haluamme elää vanhoina. Oppaan tarkoitus ei ole pitkästyttää vaan innostaa ja kannustaa miettimään tulevaisuuttamme pitkällä aikavälillä. Toivon, että juuri sinä opit jotain uutta ja ehkä innostut jopa sijoittamaan tämän luettuasi.

Innostuin oppaan tekemisestä, koska en kokenut itse tietäväni tarpeeksi eläkesäästämisestä- ja sijoittamisesta. Halusin perehtyä aiheeseen nimenomaan nuorten näkökulmasta, sillä koen, että nuorille tarjotaan liian vähän tietoa sekä perehdytystä eläkkeistä. Moni varmasti ajattelee, että eläkepäiville päästyään nautitaan elämästä ja tehdään kaikki ne asiat, mitä ei aiemmin ole ehtinyt kokea. Mutta mitä sitten, kun pääsetkin eläkkeelle vasta lähempänä 70 vuoden ikää ja eläkkeen kilahtaessa tilille summa onkin vain puolet totutuista tuloista? Siinä voi lomamatkat aurinkorannoille ja oman mökin ostaminen järven rannalta jäädä vain haaveeksi. Eläke on noin 60 prosenttia siitä palkasta, mitä on tienattu viimeisien työvuosien aikana. Toisin sanoen tulot tippuvat noin 40 prosenttia eläkkeelle siirryttäessä. Eläkesäästämällä ja -sijoittamisella voit varmistaa taloudellisen pärjäämisen myös työelämän päätyttyä.

Tämän vuoksi suosittelen jokaista pohtimaan omia tulevaisuuden haaveita ja sitä, mitä omilta eläkepäiviltään toivoo. Ikinä ei ole liian myöhäistä aloittaa eläkesäästämistä, mutta mitä aikaisemmin aloitat sen, sitä vähemmän joudut ponnistelemaan säästöjen kerryttämiseksi.

Tuottoisia sijoitushetkiä (ja turvattuja eläkepäiviä) toivottaen

Emilia Aaltonen

Vuonna 2018
keskimääräinen
kokonaiseläke oli 1680
euroa/kk.

Suomen eläkejärjestelmä

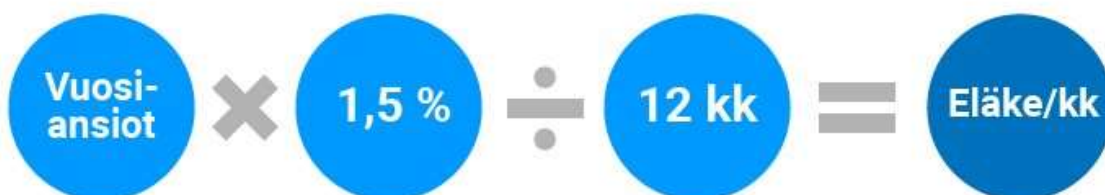
Suomen lakisääteinen eläkejärjestelmän tarkoituksena on turvata toimeentulo eläkkeellä oleville henkilöille. Lakisääteinen eläkejärjestelmä koostuu työ- ja kansaneläkkeestä. Lisäksi on olemassa takuueläke, jonka tarkoituksena on täydentää pientä kansaneläkettä. Eläke voi koostua useammasta eläkkeestä kerralla esimerkiksi työ- ja kansaneläkkeestä tai kansan- ja takuueläkkeestä. Kokonaiseläkkeestä puhuttaessa tarkoitetaan kaikkia henkilölle maksettavia eläkkeitä yhteensä. (Nyman & Kiviniemi 2018, 7.)

Työeläke perustuu työvuosiin sekä tienattuihin ansiotuloihin työvuosien aikana. Kansaneläkettä taas saadaan silloin, kun työeläke jää pieneksi. Takuueläke astuu kuvioihin, kun henkilölle ei makseta työeläkettä ollenkaan vaan pelkkää kansaneläkettä. (Nyman & Kiviniemi 2018, 7.) Lakisääteisistä eläkkeistä maksetaan veroa samalla tavalla, kuin ansiotuloista (Knuuti & Ritola 2019, 30). Eläkkeelle voidaan jäädä useammasta eri syystä, minkä vuoksi eläkkeitä on monenlaisia, kuten vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, maatalouden erityiseläke sekä osittainen varhennettu vanhuuseläke. (Nyman & Kiviniemi 2018, 12.)

Vuonna 2018
keskimääräinen työeläke
oli 1597 euroa/kk.

Työeläke

Työeläkettä kertyy 1,5 prosenttia ansiotuloista 17–68-vuotiaille työssäkäyville henkilöille. 53–62-vuotiaille työeläkettä kertyy 1,7 prosenttia. 63-vuotiaasta eteenpäin työeläkkeen kertymä tippuu jälleen 1,5 prosenttiin. Henkilön työeläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, kun hän työskentelee yli alimman eläkeikänsä. Työeläkemaksua kutsutaan TyEL-maksuksi ja sen ilmoittamisesta ja maksamisesta eläkelaitokselle huolehtii työnantaja, eikä työntekijän tarvitse tehdä tämän eteen mitään. TyEL-maksu noin 25 prosenttia bruttopalkasta ja se määritetään joka vuosi sosiaali- ja terveysministeriön toimesta. Vuonna 2019 tarkka prosentti on 24,4. Tästä 8,25 prosenttia on työntekijän maksettava osuus ja loput 16,15 prosenttia maksaa työnantaja. Työntekijän osuus TyEL-maksusta pienenee hieman 53 ikävuoden jälkeen. (Nyman & Kiviniemi 2018, 7–9.)

Yllä olevan kaavan avulla voidaan laskea, kuinka paljon työeläkettä kertyy vuoden aikana ja kuinka paljon se olisi kuukausieränä. Esimerkkinä henkilön X vuosiansiot ovat 30 000 euroa, jolloin eläkettä karttuu yhdeltä vuodelta laskentakaavan mukaan $30\,000 \text{ euroa} \times 1,5 \text{ prosenttia} / 12$, joka on yhteensä 37,50 euroa kuukaudessa. (Työeläke 2018.)

Oman tähän asti kertyneen työeläkkeesi voit tarkistaa osoitteesta <https://www.tyoelake.fi/>. Etusivulta löydät kohdan ”Tarkista työeläkeotteesi”. Palveluun tulee kirjautua pankkitunnuksilla.

Asioi verkossa

 Tarkista työeläkeotteesi Tuleva eläkkeesi lasketaan otteen tietojen pohjalta. Kirjaudu palveluun	 Hae eläkettä Eläkettä on hyvä hakea pari kuukautta ennen eläkkeelle jäämistä. Kirjaudu palveluun	 Siirry työeläkelaitoksesi palveluun Selvitä oma työeläkelaitoksesi ja mitä palveluita se tarjoaa. Kirjaudu palveluun
---	---	--

Oman työeläkearvion voi myös laskea osoitteessa <https://www.tyoelake.fi/elakelaskurit/>. Laskurin antama tulos on suuntaa-antava. Samalla laskurilla saat myös selville arvioidun alimman eläkeikäsi. Alin eläkeikä on aikaisin mahdollinen ajankohta jäädä vanhuuseläkkeelle.

Laske oma eläkearviosi!

Eläkelaskurilla voit laskea arvion oman eläkkeesi suuruudesta.

Syntymävuosi*

Valitse

Syntymäkuukausi*

Valitse

Palkka tai työtulo/kk (brutto)*

Kertynyt eläke/kk

Ansiokehitys tulevaisuudessa

Yleinen ansiotaso kasvaa noin 1,5 % vuodessa (reaalisesti)

Laske

3

Kansaneläke

Kansaneläkelaitos eli tutummin Kela vastaa Suomen kansaneläkejärjestelmästä. Kansaneläkkeeseen ovat oikeutettuja ne, jotka eivät saa työeläkettä tai saavat pientä työeläkettä. Kansaneläkettä saadakseen on kuuluttava Suomen sosiaaliturvan piiriin sekä asuttava Suomessa vähintään kolme vuotta täytettyään 16 vuotta. Avio- ja avoliitto sekä rekisteröity parisuhde vaikuttavat kansaneläkkeen suuruuteen. (Kela 2016.)

Takuueläke

Kokonaiseläkkeen jäädessä pieneksi on henkilö oikeutettu Kelan maksamaan takuueläkkeeseen. Takuueläke on vähimmäiseläke, jonka suuruus riippuu muista saaduista eläkkeistä. Takuueläkkeen on tarkoitus turvata eläkeläisen taloudellinen pärjääminen. Vuonna 2019 eläkkeen jäädessä alle 777,84 euron/kk, on henkilö oikeutettu takuueläkkeeseen. (Kela 2019.)

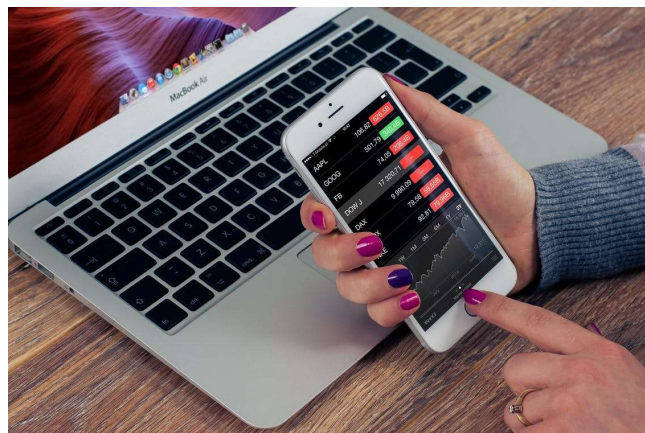
Mitä on eläkesäästäminen ja -sijoittaminen?

Eläkesäästäminen ja -sijoittaminen on varautumista tulevaisuuteen. Mitä aikaisemmin aloitat eläkepäiviin varautumisen, sitä helpompaa eläkesäästäminen ja -sijoittaminen on. Suomessa yleisin tapa säästää on pankkitilisäästäminen ilman suurempia tuottotavoitteita. Pankkitilille säästäminen on hyvä keino varautua yllättäviin menoihin, mutta eläkesäästämistä varten on olemassa tuottavampia ratkaisuja. (Yli-Korhonen 2018.)

Neljä hyvää kysymystä aloittavalle eläkesäästäjälle ja -sijoittajalle

Alla olevien kysymyksien avulla voit kartoittaa, minkälainen sijoituskohte voi olla sopiva juuri sinulle.

1. Haluaisitko mieluummin sijoittaa kerralla isomman summan vai säästää kuukausittain tietyn summan?
2. Miten suurta summaa olet sijoittamassa?
3. Haluatko ottaa riskiä vai pelata mahdollisimman varman päälle?
4. Haluatko sijoittaa kotimaahan vai johonkin muuhun maahan?

Erilaiset eläkesäästämisen ja -sijoittamisen vaihtoehdot

Eläkesäästämisen ja -sijoittamisen vaihtoehtoja on useita, mutta tässä oppaassa esittelen osakkeet, rahastot, ps-säästämisen sekä vapaaehtoisen eläkevakuutuksen.

Osakkeet

Pörssiosake on yhtiön arvopaperi, jonka arvo määräytyy pörssissä käydyn kaupan perusteella. Kun sijoitat osakkeisiin, sinusta tulee osakkeenomistaja. Osakkeenomistajana omistat yhtiöstä osan, joka tarkoittaa sitä, että sinulla on äänioikeus yhtiökokouksessa sekä olet oikeutettu osuuteen yhtiön tuotoista. Osakesijoittajan tuotot perustuvat joko yhtiön voitosta jakamiin osinkoihin, joita jaetaan yleensä kerran vuodessa tai pääoman kasvuun osakkeen arvon noustessa pörssissä. Tuotot eivät kuitenkaan ole taattuja ja pahimmassa tapauksessa sijoittaja voi menettää koko sijoitetun pääoman yhtiön konkurssi tilanteessa. (Sijoitustieto 2018.)

Osakkeet ovat pitkän aikavälin sijoituskohde ja niiden korkea tuotto perustuu nimenomaan pitkään sijoitusaikaan. Lyhyellä aikavälillä osakkeiden arvonvaihtelut, eli volatilitteetti, on yleisesti korkea, jonka vuoksi pitkää sijoitusaikaa suositellaan. Osakesijoittamisen riskinä on se, että osakeyhtiö ei ole velvoitettu maksamaan osakkeenomistajille heidän rahojaan takaisin, eivätkä he ole velvoitettuja maksamaan myöskään osinkoja. Mikäli osakeyhtiö joutuu lopettamaan yritystoimintansa, ovat osakkeenomistajat viimeisiä, jotka saavat rahansa takaisin tai eivät saa ollenkaan. Osakkeiden ostaminen tapahtuu välittäjän kautta ja välittäjälle maksetaan tästä palkkio. (Sijoitustieto 2018.)

Rahastot

Rahasto on valmiiksi tehty salkku, joka koostuu erilaisista arvopapereista, esimerkiksi osakkeista tai korkoinstrumenteista. Sijoitusrahastojen toiminnasta sekä varojen sijoittamisesta vastaavat rahastoyhtiö sekä salkunhoitaja. Rahastosijoittaja saa rahasto-osuuksia sijoittamalla rahastoihin. Rahasto-osuuksia merkitsemällä sijoittajasta tulee rahaston osuudenomistaja. Rahasto-osuuksien myynissä rahastoyhtiö lunastaa rahasto-osuudet sijoittajalta. Rahastotyypeistä suosituin on yhdistelmärahasto, jossa rahasto koostuu osakkeista sekä korkoinstrumenteista. (Sijoittaja.fi 2019.)

Rahastosijoittaminen perustuu hajautukseen, jolloin sijoittamisen riski on pienempi kuin esimerkiksi yksittäiseen osakkeeseen sijoitettaessa (Sijoittaja.fi 2019). Hajautuksella alennetaan yksittäisen sijoituskohteen riskiä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että rahastossa on useita eri sijoituskohteita. Rahastojen kautta on myös helpompi päästä käsiksi sellaisiin sijoituskohteisiin, joihin olisi muuten vaikea sijoittaa esimerkiksi ulkomaisiin osakkeisiin (Sijoitustieto 2018). Rahasto-osuuksia voi ostaa ja myydä pankkien, verkkopalveluiden sekä sijoituspalveluyhtiöiden välityksellä (Sijoittaja.fi 2019).

Ps-säästäminen

Ps-säästäminen eli pitkäaikaissäästäminen on verotuettu sijoittamisen ja säästämisen muoto. Veroetu tuo säästämiseen tiettyjä sääntöjä, kuten nostorajoitteet sekä enimmäismäärän säästämiseksi vuositasolla. Ps-säästämiseksi avataan ps-tili esimerkiksi pankin kanssa, jonka kautta sijoitetaan erilaisiin sijoitustuotteisiin, kuten osakkeisiin tai rahastoihin. Ps-tili perustuu säästämissopimukseen, jossa määritellään säästösummat, varojen sijoituskohteet sekä riskitasot. Tilille säästetään rahaa joko kertasijoituksena tai erissä kuukausittain. Näiden perusteella

palveluntarjoaja esimerkiksi pankki sijoittaa säästäjän varat ennalta sovitulla tavalla erilaisiin sijoituskohteisiin. Ps-säästösopimuksessa on määritelty tiettyjä ehtoja, joiden perusteella säästäjä on oikeutettu nostamaan säästetyt varat ennen eläkeikää. (Veronmaksajat.fi 2018a.)

Ps-tilin avaaminen pankin kanssa on tehty yksinkertaiseksi ja palveluntarjoajia on useita. Esimerkiksi otin Danske Bankin, jonka verkkosivuilta löytyy kohta PS-säästäminen – Aloita. Löydät sen myös tästä linkistä <https://danskebank.fi/fi-fi/Henkiloasiakkaat/Saasta-ja-sijoita/Pages/PS-Saastaminen.aspx#Aloita>. Eläkelaskurilla kartoitetaan asiakkaan nykytulot sekä tulot eläkkeellä ja näiden perusteella laskuri tekee yhteenvedon ja ehdottaa ratkaisua. (Danske Bank.)

Yllä olevassa esimerkissä yhteenvedossa henkilö X on syntynyt vuonna 1995, ja hänen arvioitu eläkkeellesiirtymisikä on 67 vuotta. Hänen säästöjensä nostovuodet ovat 20 vuotta ja nykyiset tulot ovat 2500 euroa kuukaudessa. Pääomatulot ennen veroja ovat nolla euroa sekä toivottu bruttoeläke kuukaudessa 2000 euroa. Työvuosia henkilö X:llä on takanaan viisi vuotta ja eläkeikää varten kertyneitä säästöjä nolla euroa. Kuukausittainen säästösumma on 50 euroa ja säästämisajan tuotto-oletus 4 prosenttia vuodessa. Laskelmasta nähdään, että henkilö X:n säästötavoite on realistinen ja säästämällä 50 euroa kuukaudessa hänellä on mahdollisuus saavuttaa 2000 euron bruttoeläke. (Danske Bank.)

Vapaaehtoinen eläkevakuutus

Vapaaehtoisessa eläkevakuutuksessa eläkesäästäjä maksaa vakuutusmaksuja vakuutusyhtiölle. Vakuutusyhtiö sijoittaa vakuutusmaksut erilaisiin sijoituskohteisiin, kuten rahastoihin. Säästäjä tekee säästötavoitteen, joka määrittää eläkevakuutusmaksun, jolloin myös talletuksen suuruus muodostuu. Säästäjä voi tehdä kertasijoituksia tai säästää kuukausittain määritellyn summan. Vakuutusyhtiö palauttaa maksut ja niille kertyneet tuotot vakuutuksen ottajalle tämän saavutettua sopimuksessa sovitun iän. Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen mukaiset eläkemaksut tulee nostaa vähintään kymmenen vuoden kuluessa ensimmäisestä nostosta. Eläkevakuutussopimukseen sisältyy yleensä ehtoja, joiden täytyessä vakuutuksenottajalla on oikeus nostaa säästetyt varat käyttöönsä. (Veronmaksajat 2018b.)

Verotuettu säästämisen muoto tarkoittaa sitä, että sijoittaja saa tehdä verovähennyksen säästämästään summasta. Edellytys verovähennyksen saamiseen on, että eläkesäästöjä nostetaan vasta eläkeiässä. Vähimmäiseläkeikä määritellään syntymävuoden perusteella. Kyseinen veroetu koskee sekä ps-säästämistä että vapaaehtoista eläkevakuutusta. Veronmaksaja voi vähentää oman tai puolisolleen otetun pitkäaikaissäästämisen tai eläkevakuutuksen maksuja yhteensä 5000 euroa vuodessa, joka alentaa maksettavia veroja enintään 1700 euroa vuodessa. Täyden veroedun saaminen edellyttää, että verotettavia pääomatuloja on yli 30 000 euroa vuodessa. Lisäksi veroedun saaminen edellyttää vähintään 18 vuoden ikää. (Veronmaksajat.fi 2018a.)

Mikä eläkesäästämisen ja -sijoittamisen muoto olisi sopivin sinulle?

Mikä näistä eläkesäästämisen ja -sijoittamisen muodoista olisi sopivin sinulle? Listaamme vielä lyhyesti pääkohdat yllä olevista eläkesäästämisen ja -sijoittamisen vaihtoehdoista.

Sijoita osakkeisiin, jos sinulla on suuri alkupääoma ja olet valmis pitkäaikaiseen sijoitukseen, etkä pelkää riskin ottamista ja tavoittelet suuria tuottoja. Osakkeet ovat mainio valinta, mikäli sinua ei kauhistuta laittaa isompaa summaa kerralla kiinni sijoitukseen ja olet valmis odottamaan, että saat tuottoa sijoituksellesi. Olet mahdollisesti kiinnostunut sijoittamisesta ja osakemarkkinoista, sekä valmis käyttämään aikaasi ja energiaasi seurataksesi markkinoita.

Sijoita rahastoihin, mikäli haluat aloittaa pienistä sijoitussummista tai haluat aloittaa kuukausisäästämällä. Rahastot ovat hyvä valinta, kun riskinsietokyky ei ole välttämättä kovin korkea ja haet hieman turvallisempaa sijoituskohdetta, toisin kuin esimerkiksi osakkeet. Sijoita rahastoihin, jos et halua laittaa suurta pääomaa kiinni kerralla, mutta olet valmis odottamaan

tuottojen kertymistä. Rahastoihin sijoittaessa sinulla ei ole välttämättä suurta intoa ja aikaa perehtyä sijoitusmarkkinoiden toimintaan ja haluat vaivattoman keinon säästää.

Aloita PS-säästäminen tai ota vapaaehtoinen eläkevakuutus, mikäli olet valmis säästämään suunnitelmallisesti yhteistyössä toisen osapuolen kanssa ja haluat hyödyntää veroetua. Lisäksi olet varautunut siihen, että et saa säästettyjä rahoja takaisin ennen vanhuuseläkeikää.

Millaisilla konkreettisilla toimilla sijoittaminen aloitetaan?

Kun olet löytänyt itsellesi soveltuvan sijoituskohteen, tässä muutama vinkki kuinka siirtyä tuumasta toimeen.

1. Laadi sijoitussuunnitelma – valmiita sijoitussuunnitelma pohjia löytyy netistä esimerkiksi pörssisäätiön sivuilta, mutta voit myös laatia yksinkertaisen suunnitelman paperille, jossa vastaat muutamaa tärkeää kysymykseen:
Mikä on oma taloudellinen tilanteesi?
Mitkä ovat sinun tavoitteesi sijoittamisen suhteen?
Miten suhtaudut arvovaihteluihin eli minkälainen riskinsietokyky sinulla on?
2. Päätä, haluatko lähteä sijoittamaan itse vai käännätkö mieluummin ammattilaisten puoleen. Esimerkiksi pankit ja pankkiiriliikkeet tarjoavat sijoituspalveluita.
3. Ryhdy eläkesäästäjäksi ja -sijoittajaksi suuntaamalla esimerkiksi oman pankkisi sivuille. Vinkki: Kannattaa tutustua myös esimerkiksi Nordnet.fi-sivustoon, joka löytyy osoitteesta <https://www.nordnet.fi/fi>.

Eläkesäästäminen ja -sijoittaminen palveluntarjoajan kanssa

Mikäli päätät kääntyä eläkesäästämisessä ja -sijoittamisessa ammattilaisen puoleen, alla on kerrottu kohta kohdalta, miten sijoittaminen aloitetaan Alexandria Pankkiiriliikkeessä.

1. Ensin sovitaan tapaaminen sijoitusneuvojan kanssa.
2. Tapaamisen tavoitteena on kartoittaa asiakkaan tilanne sekä rakentaa suunnitelma eläkepäivien turvaamiseksi.
3. Seuraavaksi toteutetaan laadittu suunnitelma.
4. Tämän jälkeen sijoituksia seurataan ja huolletaan.

Tulevaisuuden näkymät

Suomen eläkejärjestelmä on muuttunut vuosien varrella talouden ja sosiaaliturvan kehityksen myötä. Eläkejärjestelmäämme haastaa erityisesti väestörakenteen muutokset ja ne tuovat haasteita kehittää toimivaa ja pitkäaikaista järjestelmää. Koska syntyvyys laskee ja elinikä nousee ikääntyneiden ihmisten määrä kasvaa koko ajan. Tämä aiheuttaa sen, että huoltosuhde heikkenee,

mikä aiheuttaa eläkejärjestelmän rahoitukselle haasteita. Erityisesti haasteita aiheuttaa elinikien pidentyminen nopeammin suhteessa työuriin, joka asettaa paineita eläkejärjestelmän rahoitukselle. Jotta eläkejärjestelmämme olisi mahdollisimman toimiva ja kestävä, on järjestelmään tehty muutoksia, kuten vuoden 2017 eläkeuudistus. (Tenhunen & Vaittinen 2013, 12–14.)

Lähteet

- Danske Bank. PS-säästäminen. <https://danskebank.fi/fi-fi/Henkiloasiakkaat/Saasta-ja-sijoita/Pages/PS-Saastaminen.aspx>. Luettu 22.9.2019.
- Kela 2016. Kansaneläkkeen määrä ja maksaminen. <https://www.kela.fi/kansanelake-maara-ja-maksaminen>. Luettu 31.3.2019.
- Kela 2019. Takuueläke. <https://www.kela.fi/takuuelake>. Päivitetty 1.1.2019. Luettu 21.4.2019.
- Kuva 1. Pixabay. Person holding coins. <https://www.pexels.com/photo/person-holding-coins-1288483/>. Luettu 13.10.2019.
- Kuva 2. Pixabay. White piggy bank on brown wooden surface. <https://www.pexels.com/photo/white-piggy-bank-on-brown-wooden-surface-164497/>. Luettu 13.10.2019.
- Kuva 3. Pixabay. Silver iPhone 6 plus and MacBook air on wooden table. <https://www.pexels.com/photo/silver-iphone-6-plus-and-macbook-air-on-wooden-table-38629/>. Luettu 13.10.2019.
- Kuva 4. Pixabay. Photo of person holding pen. <https://www.pexels.com/photo/photo-of-person-holding-pen-1028726/>. Luettu 13.10.2019.
- Nyman, Heidi & Kiviniemi, Marja 2018. Katsaus eläketurvaan vuonna 2017. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136579/katsaus-elaketurvaan-vuonna-2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 30.1.2019.
- Rantala, Juha & Suoniemi, Ilpo 2010. Työstä eläkkeelle – tulokehitys ja korvaussuhteet. <https://www.etk.fi/wp-content/uploads/2015/10/raportti%20310.pdf>. Luettu 28.4.2019.
- Sijoitustieto 2018. Sijoituslajit – Aloittelija opas. <https://www.sijoitustieto.fi/sijoitusartikkelit/sijoituslajit-aloittelijan-opas>. Luettu 16.9.2019.
- Sijoittaja.fi 2019. Aloita sijoittaminen. Rahastot. <https://www.sijoittaja.fi/sijoittaminen/mihin-voisijoittaa/rahastot/>. Luettu 20.9.2019.
- Tenhunen, Sanna & Vaittinen, Risto 2013. Eläketalous. Finanssi ja vakuutuskustannus Oy FINVA, Helsinki.
- Työeläke.fi 2018. Miten eläke lasketaan. <https://www.tyoelake.fi/paljonko-saan-elaketta/miten-elake-lasketaan/>. Luettu 2.5.2019.
- Veronmaksajat.fi 2018a. PS-tilien maksut ja verotus. <https://www.veronmaksajat.fi/Sijoittaminen/PS-tili/>. Luettu 20.9.2019.
- Veronmaksajat 2018b. Vapaaehtoinen eläkevakuutus. <https://www.veronmaksajat.fi/Sijoittaminen/Vapaaehtoinen-elakevakuutus/>. Luettu 22.9.2019.
- Yli-Korhonen, Jussi 2018. Säästä eläkepäiviä varten. Financer.com. <https://financer.com/fi/saasta-sijoita/elakesaastaminen/>. Luettu 28.4.2019.